

succulenta

NEDERL.-BELGISCHE VERENIGING VAN LIEFHEBBERS VAN CACTUSSEN E.A. VETPLANTEN

Dit nummer is tevens handleiding voor de aanvangende liefhebber.

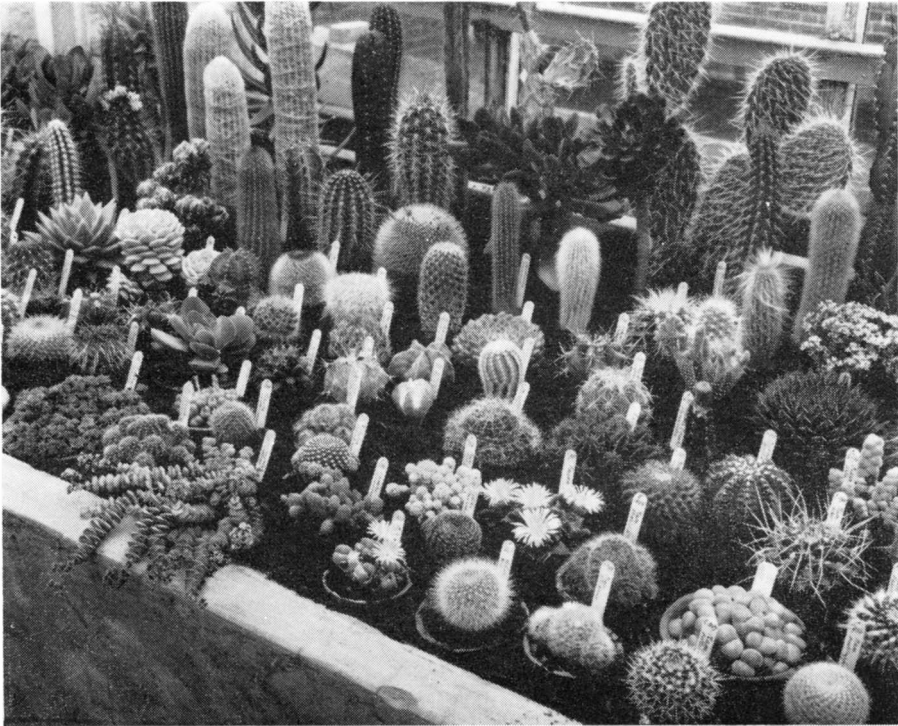


Fig. 71 — Een verzameling cactussen en vetplanten, zoals deze door iedere liefhebber in enkele jaren kan worden opgebouwd. (zie het artikel op pag. 163—166).

foto: I.V.T.

Ten geleide

Het is een vrijwel onmogelijke taak om in ons blad zodanig te schrijven, dat al onze leden altijd tevreden zijn. Wel wordt er naar gestreefd een zo goed mogelijke doorsnede van de wensen te bereiken, echter ontbreekt het ons dikwijls aan diverse medewerkers.

Om nu eens de vele nieuwe, veelal beginnende, leden eens een extra hart onder de riem te steken is dit novembern timer feitelijk alleen voor hen samengesteld. Dit geschiedt deels uit propaganda-overwegingen, maar ook om een aantal problemen, waar de beginnende en eenvoudige liefhebbers meestal mee hebben te worstelen, in kort bestek bijeen te brengen.

Men vergeete echter niet, dat ervaring de beste leermeesteres is. Een liefhebberkweker, die alle moeilijkheden en methoden van het zaaien en kweken van succulente planten grondig theoretisch onder de knie heeft, maar onvoldoende liefde voor de planten bezit en hen daardoor juist die zorg onthoudt, die de planten zo mooi doet groeien, zal onvoldoende succes hebben.

Aan de andere kant moet de praktische ervaren liefhebber, die dus het kweken van de planten zoals men dat noemt „in de vingers heeft”, wel bedenken, dat het studeren en het theoretisch onderzoek zijn liefde voor de planten rijker en dieper zal maken.

Het verzamelen van succulente planten mag nimmer ontaarden in het zinloos bijeenbrengen van zeldzame planten en rariteiten.

Het verzamelen van succulente planten kan ons een gevoel van grote voldoening, van bezinning geven, het kan ons vrij maken uit onze dagelijkse zorgen, uit ons dikwijls te overvolle werkprogramma.

Mogen de diverse bijdragen in dit speciale nummer U helpen om Uw liefde voor onze planten om te zetten in een vakkundige behandeling en moge dan Uw zorg beloond worden met een prachtige groei en veel mooie bloemen.

A. F. H. BUINING, Voorzitter.

Voorzitter : A. F. H. BUINING, Burg. de Beaufortweg 10, Hamersveld (U.), Tel. 03496-226.
Secretaresse: Mevr. J. GRULLEMANS VAN BERGHEM, Hereweg 19, Lisse, Tel. 02530-3439.
Penningmeester : G. D. DUURSMA, Spoorstraat 106, Leeuwarden, Postrekening no. 83 35 50.
Redacteur: B. K. BOOM, I.V.T., Postbus 16, Wageningen, Tel. 08370-3141, thuis 2146.
Redactiecommissie: C. BOMMELJE, J. C. VAN KEPPEL en H. v. d. VELDE. — Kopij moet uiterlijk de 18de van de maand in het bezit van de redacteur zijn.

Onze liefhebberij

De verstedelijking van ons kleine land gaat in steeds sneller tempo. Na de oorlog zien we ook in de dorpen de bouwdozen verschijnen, waarin de mensen in 3 of 4 lagen boven elkaar wonen. Evenmin als voor vele stedelingen is er ook voor hen een voor- of achtertuintje, met de mogelijkheid, na hun dagtaak wat bloemen of groenten te telen.

De afstand die de stadsbewoners moeten afleggen om buiten te komen wordt steeds groter en er gaat dus meer vrije tijd verloren om in het zo noodzakelijke contact met de vrije natuur te komen, het contact met de natuur dat in ons steeds gejaagder en onrustiger leven onze overbelaste zenuwen weer tot rust en in evenwicht kan brengen.

Het verzorgen van succulente planten is voor een duizendtal bewoners van de



Fig. 72 — Een aardige collectie cactussen op een paar vierkante meter.

Lage Landen het middel gebleken om de zorgen van alle dag te vergeten. Op een paar vierkante meter brengen ze planten bijeen, die op duizenden km van hun woning in totaal andere omstandigheden groeien. Ze worstelen met de problemen van cultuur en nomenclatuur en verheugen zich in de onvoorstelbare levenskracht, de ruige en toch ook lieflijke schoonheid van deze planten, de rust en de harmonie die er van uitgaat.

De echte liefhebber geraakt in een soort roes, als hij in binnen- of buitenland een mooie verzameling kan bezichtigen en getroost zich vaak grote offers om steeds weer mooie en zeldzame planten te kunnen aanschaffen.

Ook in voorbije eeuwen is dat steeds het geval geweest. Werd er in de zeventiende en achttiende eeuw vooral uit natuurhistorische of medische overwegingen door geleerden verzameld, in de negentiende eeuw begonnen enkele rijke mensen als liefhebberij een verzameling succulente planten aan te leggen. Beroepskwekers zagen er een nieuw middel van bestaan in. Aanschaffing en verzorging waren duur en niet gemakkelijk en het bleef dus een liefhebberij van weinigen. De planten waren ook dermate buitenissig dat de verzamelaar vaak voor een zonderling en soms voor niet helemaal „vol” werd aangezien.

Na de eerste wereldoorlog werden cactussen op de vensterbank mode, en onze vereniging, in 1919 opgericht, kreeg daardoor een voedingsbodem. Zij, die wel eens wat smalend over vensterbankliefhebbers spreken, mogen bedenken dat bijna iedereen begint met een paar planten voor het raam.

In talloze landen bestaan verenigingen van liefhebbers. In tijdschriften en boeken behandelen amateurs en botanici kweekmethoden en nomenclatuurvraagstukken. Grondsoorten en water worden niet meer per gram afgewogen en toegediend. Importplanten en zaden zijn niet meer zo schreeuwend duur. De verzamelaar is van een rijk en uitzonderlijk mens een gewone burger geworden.

De verbeteringen aan wegen en vervoermiddelen brachten na 1950 vooral uit Zuid-Amerika een vloed van nieuwe planten die de liefhebbers steeds weer prikkelt hun assortiment uit te breiden. Het is begrijpelijk, dat ook het aantal soorten en geslachten groter wordt en het geheel voor veel liefhebbers niet meer te overzien is. De ouderen, vooral zij die hun planten jarenlang onder een bepaalde naam verzorgd hebben, kunnen moeilijk wennen aan nieuwe indelingen en vreemde namen. Vaak nemen zij deze nieuwe namen niet serieus, ook al omdat er auteurs zijn, die na enkele jaren van inzicht veranderen en wéér nieuwe namen geven.

Het aantal cactuskwekers is de laatste jaren belangrijk gestegen. De planten worden bij honderdduizenden gekweekt en voor het grootste deel geëxporteerd naar talrijke landen in Europa. Onze liefhebbers profiteren daar ook van, want voor enkele dubbeltjes kan men reeds bloeibare plantjes kopen.

Ook het uitgebreide sortiment zaden, dat het Clichéfonds tegenwoordig onze leden aanbiedt, stelt hen in staat in enkele jaren uit zaad een mooie verzameling op te bouwen. Het belangrijkste in de liefhebberij blijft toch altijd: zelf zaaien en zich verwonderen over de zeldzame planten, die men daarmee verkrijgt. Met gerechtvaardigde trots laat men de planten zien, die men zelf gezaaid heeft. En elke winter kijken we met verlangen uit naar de warmte en het licht van het voorjaar, als we ons nauwelijks kunnen bedwingen om te gaan zaaien en verspenen, te verpotten en de kas opnieuw in te richten. Als de planten nieuwe kleurige dorens of knoppen maken, weten we, dat ze na de winterse rustperiode ons weer in verrukking zullen brengen door de bijzondere kleurenpracht van hun bloemen.

Daar Succulenta de onmisbare schakel is bij het verkrijgen van deze waarachtige en diepe levensvreugde, bij deze zinvolle vrije-tijdsbesteding, mogen wij de wens uitspreken dat steeds meer natuurliefhebbers de weg tot onze vereniging kunnen vinden.



Eenvoudige cultuur aanwijzing

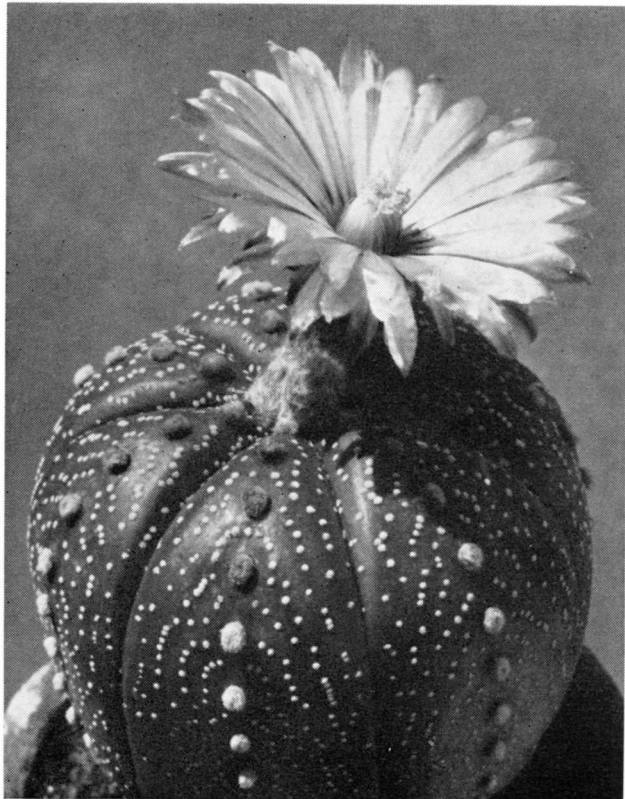
Het bijeenbrengen van een verzameling succulenten is in de tegenwoordige tijd niet moeilijk. Overal zijn cactussen en vetplanten te koop en wie met andere liefhebbers kennis maakt gaat zelden zonder een plant of stekje naar huis. Niet zo gemakkelijk is het een verzameling door goede cultuurmethoden tot groei en bloei te brengen. Onder de beginnende liefhebbers zijn er heel wat die zich nooit met het kweken van planten hebben bezig gehouden. Vooral voor hen is het nodig zich rekenschap te geven van de speciale verzorging die cactussen en andere succulenten nodig hebben om tot goede ontwikkeling te komen. Van nature zijn het planten die zich weten te handhaven in gebieden waar weinig andere planten kunnen leven. Door het vermogen sappen op te sparen in de dikke stammen of bladeren kunnen de succulenten lange droogteperiodes doorstaan. Over de gehele wereld komen succulenten voor, doch de planten die wij verzamelen stammen hoofdzakelijk uit regenarme subtropische gebieden.

Door deze gemeenschappelijke afkomst is het mogelijk planten uit zeer uiteenlopende gebieden gezamenlijk te cultiveren. Een der belangrijkste dingen is hierbij

Fig. 73
*Astrophytum
asterias*

Enkele stercactus-
sen vallen in iedere
verzameling op
door hun aparte
vorm. Langdurige
bloei tot eind sep-
tember.

foto: Bommeljé



de standplaats. Voor het overgrote deel der succulenten is licht, zon en warmte een eerste vereiste. Wie niet kan beschikken over standplaatsen waar minstens vier à vijf uur zon kan komen, moet zich beperken tot de cactusgeslachten *Epiphyllum*, *Zygocactus* en *Rhipsalis*; ook Aloë, *Gasteria*, *Haworthia* en aanverwante geslachten behoeven niet zo veel zon. Voor zonnige vensters kunnen vele soorten met succes gekweekt worden.

Tal van vetplanten kunnen zich op de vensterbank tot fraaie exemplaren ontwikkelen, maar onder de cactussen zijn er heel wat die het beter doen in een kamerkasje, dat de zo nodige gespannen lucht kan verschaffen en de fijnere soorten beschermt voor stof. Zo'n kamerkasje heeft geen ingewikkeld apparaat te zijn. Heel goede resultaten kan men bereiken met niet te kleine aquariums, afgedekt met een glasplaat die op lucht gezet kan worden. Oude aquariums zijn dikwijls goedkoop te krijgen, het hindert niet al zijn ze een beetje lek, wij kweken toch geen waterplanten.

De meest ideale kweekruimte is een kas, waarin de planten zomer en winter kunnen blijven, doch ook in een platte bak in de tuin of op het balkon kunnen prachtige planten gekweekt worden.

Een der eerste vragen van beginnende liefhebbers is meestal, hoeveel water men geven moet. Inderdaad hangt de gezondheid der planten hoofdzakelijk van het gieten af. In de winter staat de groei van de cactussen stil en wordt de watergift tot het allernoodzakelijkste beperkt. Bij koude overwintering in huis zal het slechts een enkele keer nodig zijn wat water te geven. In een kas die niet te warm gestookt wordt en waar de potten in het tablet ingegraven zijn is het meestal helemaal niet nodig.

Onder de vetplanten zijn er enige soorten die ook gedurende de winter nooit geheel droog mogen staan, o.a. *Sedum morganianum*.

De groeiperiode begint reeds vroeg in het voorjaar. Na de eerste tekenen van nieuwe groei, meestal in maart, begint men op zonnige dagen met nevelen, d.w.z. het fijn verstuiven van water op de planten. Daarna langzaam aan wat gieten, in het voorjaar kunnen de nachten nog zeer koud zijn, we gieten dus in de morgen zodat de planten 's avonds weer droog zijn. In de zomer gieten we de planten zonder schade over de kop, dan kan ook 's avonds gegoten worden. Het is beter met grotere tussenpozen doordringend te gieten dan elke dag een beetje water te geven. Daarom nemen we als algemene regel aan niet te gieten voordat de aarde weer tamelijk droog begint te worden. Leidingwater bevat meestal schadelijke bestanddelen en veroorzaakt dikwijls lelijke kalkvlekken op de planten; giet daarom bij voorkeur met regenwater.

Evenals alle andere planten moeten ook succulenten op zijn tijd van nieuwe aarde voorzien worden. Kleine planten, die het beste in bakken of schalen gekweekt kunnen worden, moeten ieder jaar verplant worden. Voor grotere planten is dit niet altijd nodig, zeer grote exemplaren kunnen, indien de potten ruim genoeg zijn, wel vier of vijf jaar blijven staan. Wel is het nodig deze dan in de groeitijd wat bij te mesten met stikstofarme kunstmest. De aarde moet voedzaam en zeer doorlatend zijn. Voor de steding is het niet zo eenvoudig aan gezonde potgrond te komen. Een uitkomst voor hen zijn de bekende plasticzakjes potgrond. Deze grond is echter meestal te humusrijk, toevoeging van fijngewreven klei en rivierzand is dus gewenst. Gebruik voor het oppotten niet te natte grond, druk de aarde niet te vast aan; er moet lucht in de pot blijven voor een gezond wortelgestel.

Kies de potmaat die past bij de omvang van het wortelgestel. Geënte planten hebben soms zeer lange wortels, zonder bezwaar kunnen ze met een scherp mes wat ingekort worden. Gebruikte potten worden grondig schoongemaakt, nieuwe potten een poosje in het water gezet. Draineer met potscherven en verdeel de aarde goed tussen de wortels, die niet samengepropt mogen worden. Vul de potten tot dicht aan de rand, een grote gietrand is bij succulenten onnodig. Velen strooien op de aarde nog een

laagje fijne kiezel, dit voorkomt het dichtslaan en korsten van de grond en bovendien staat het netjes. Na het verpotten gieten we de eerste dagen niet.

Het verpotten is, na enige oefening, een prettig karweitje. De scherpe cactusdorens leren ons de planten luchtig aan te pakken, alleen bij de *Opuntia*'s is het wel nodig de handen te beschermen, bijv. met rubberhandschoenen. Hoewel succulenten gedurende de gehele groeiperiode verplant kunnen worden is het voorjaar toch wel de beste tijd hiervoor. Bloeiende *Phyllocactussen* kan men beter na de bloei verpotten.

Reeds in de maand september beginnen we de cactussen voor te bereiden op de winter. Door veel luchten, ook gedurende de nacht, en langzaam aan minder gieten zorgen we er voor dat de groei geremd wordt en de planten goed afgehard hun rustperiode ingaan. Voor de Afrikaanse vetplanten valt die rusttijd later dan voor de cactussen. Juist in het najaar groeien en bloeien vele geslachten het beste.

Aloë, *Gasteria* en *Haworthia* houden we dus wat vochtiger dan de cactussen. Ultrasucculente Mesems als *Lihops*, *Conophytum*, *Glottiphyllum* en ook *Faucaria* bloeien in september en een bloeiende plant mag niet droog staan. Wel moeten we bij deze soorten voorzichtig blijven gieten, ze gaan eerder ten gronde door te veel dan door te weinig water.

Naast deze eenvoudige cultuurwijzing valt er voor de blijvende liefhebber veel meer te doen en te leren. Stekken, zaaien en enten zijn de volgende stappen op de weg om een goede verzameling op te bouwen.

Fig. 74

Echinocereus salmodyckianus

De oranjebloemen blijven vijf dagen geopend.

foto: Bommeljé



Het beplanten van Cactusschalen

Wanneer we ons er toe zetten om over cactusschalen en het opmaken daarvan, iets te zeggen, en dan speciaal voor beginnende cactusliefhebbers, kunnen we ons afvragen welk doel hiermede is gediend. Is het niet slecht voor de planten en horen de hierin verwerkte soorten wel bij elkaar? Zijn ze niet spoedig ten dode opgeschreven omdat de meeste cactusschalen geglazuurd zijn, dus slecht kunnen ademen omdat de wanden niet poreus zijn, zoals bij een gewone bloempot? En is het dan ook niet zo, dat de grond spoedig „verzuurt”, d.w.z. eigenlijk gebrek aan zuurstof krijgt?

Op al deze vragen willen we trachten u een antwoord te geven of enige richtlijnen te verstrekken opdat u van uw opgemaakte cactusschalen het grootst mogelijk genoezen zult hebben.

Wat de eerste vraag betreft: met welk doel worden cactusschalen gemaakt, zult u van uw kant misschien opmerken, dat is een zaak van de cactuskwekers en handelaren om in deze vorm een gedeelte van hun produkten aan de „man” in dit geval meestal aan de „vrouw” te brengen. Dit is echter maar ten dele waar, want deze opmerking zou kunnen gelden voor de gehele bloemenverwerkende industrie. Ook deze mensen zoeken steeds naar de meest artistieke vormen en kleurverhoudingen en daardoor een grotere afzet.

In ieder geval kunnen we constateren, dat het niet alleen gaat om het vergroten van de afzet, maar dat de mens iets creëren, iets scheppen wil wat voldoening geeft.

En als we nu terugkeren tot onze eigen hobby, is het niet heerlijk om een prachtige verzameling aan te leggen van planten uit onze succulentenwereld? En dat we juist door die vormen- en kleurenrijkdom iets moois kunnen bereiken en ons cactuskasje een paradijsje in het klein wordt?

En als we ons op het „cactuspad” hebben begeven, worden we al gauw min of meer geboeid door de opgemaakte cactusschalen, die in de winkels worden verkocht of die we zelf met een beetje handigheid kunnen samenstellen. Dit zelf doen lijkt zo eenvoudig, althans het wordt zo simpel gezegd: met een beetje handigheid, maar toch komt hier heel veel bij kijken, en zeer zeker voor het leveren van vakwerk voor jubilea, huwelijken, verjaardagen enz. Want voor dit werk hebben vele mensen niet genoeg „feeling”, d.w.z. ze hebben geen gevoel voor verhoudingen, voor vormgeving, voor het z.g. perspectief, d.i. er zit geen „dieptewerking” in. Wat dit dan betekent: wel, als u uw schalen beplant, plaatst dan ook eens een klein plantje tussen of tegen één of enkele grote planten, zodat u het idee krijgt van: dat kleine ding zoekt bescherming bij zijn grote broer. Dan zult u eens zien welk een „effect” u er mee bereikt. En let u dan ook eens goed op de kleurverhouding. Dit is wel een zeer moeilijke materie, maar o zo dankbaar! We kennen wel de leuze: het is de groente die het 'm doet, maar in een cactusschaal zijn het de kleuren die het hem moeten doen. En diegene, wiens kleurengevoel het beste ontwikkeld is, zal dan ook de beste resultaten bereiken. En als u dit aanvoelt, zult u naast een groene *Trichocereus pachanoi* geen groene *Opuntia cylindrica* (cristaat) plaatsen of *Crassula tetragona*, maar een meer contrasterende kleur bijv. *Opuntia vestita cristata* of *Opuntia pilifera*, of *O. microdasys albispina*.

Een ander voorbeeld is: aan de voet van de blauwe *Cereus chalybaeus* een bloeiende gelbedoornde *Mam. rhodantha sulphurea* of een *Notocactus leninghausii* of om een andere kleur te nemen: een *Astrophytum myriostigma* of een afgeharde en gekleurde

Crassula perfoliata of *Sedum nussbaumerianum* en niet te vergeten als ze bloedrood zijn, *Sedum rubrotinctum* en *Kalanchoe longiflora* var. *coccinea*.

En als u dan nog zoudt kunnen beschikken over mooie natuursteen of kurkschors, panslag of leislag, dan zijn de mogelijkheden, ook voor een liefhebber onbegrensd. En al is het voor amateurs niet direct vakwerk, het gaat er maar om of we er veel genoeg aan beleven. Daarom willen we ook wijzen op enkele belangrijke feiten. Want als beginner moeten we trachten zo spoedig mogelijk enige plantenkennis te krijgen, dan kunnen we de planten water geven al naar gelang zij nodig hebben en dat is

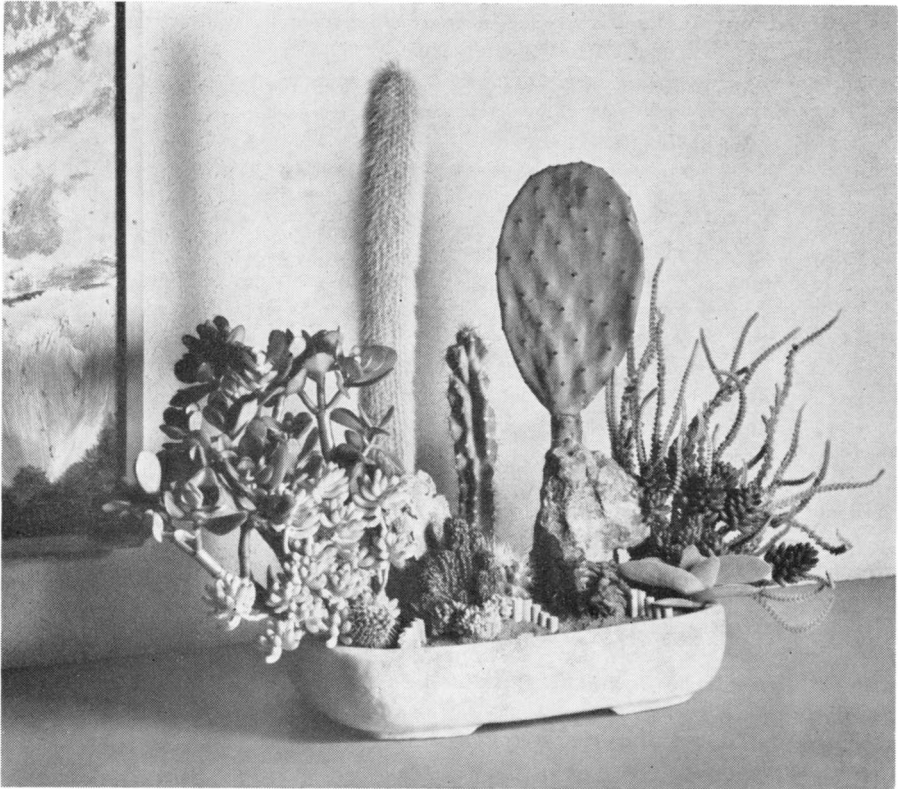


Fig. 75 — Een keurig opgemaakte schaal met planten.

foto: Dingjan

heus niet voor ieder evenveel. Want een *Cephalocereus senilis* (grijsaard) en een *Opuntia vestita* 'Cristata' hebben lang niet zoveel water nodig als een *Cereus peruvianus* 'Monstruosus' (rotscactus) en de meeste Notocactussen. Daarom houden we bij het opmaken van cactusschalen ook rekening met deze eigenschappen en plaatsen dan ook de meer zwakkere „broeders" zo, dat ze toch apart behandeld kunnen worden, wat de watergift betreft.

En om nog eens op de vormgeving terug te komen: plaatst niet drie of meer Cereussen van gelijke lengte als afrasteringspalen in de wei. Wilt u drie planten van dezelfde soort gebruiken bijv. van *Cleistocactus strausii*, neemt dan drie planten van ongelijke lengte. Zet niet meer dan één *Opuntia* (schijfvorm) althans niet van gelijke grote, in een cactusschaal, anders wordt de opmaak gekenmerkt door: „stijf".

Gebruikt daarom voor het opmaken van een cactusschaal zo mogelijk verschillende vormen, dus *Opuntia*, rotsactus, bolvorm, ovale en cristaatvorm, een drie- of meerhoofdig plantje. Als u met deze punten rekening houdt, dan zullen we plezier krijgen in deze vorm van „zelfbediening”.

Zoals we reeds gezien hebben, is de watergift een belangrijk onderdeel, want we kunnen in een geglazuurde cactusschaal te maken krijgen met waternood, maar ook met watersnood. En dit laatste is doorgaans erger dan het eerste. Waternood is te constateren aan het min of meer slap aanvoelen van de planten o.a. van *Cereus peruvianus* 'Monstruosus'. *Cleistocactus strausii* wordt een „tuitendrager” en het volume van de aarde in de schaal wordt kleiner, het krimpt in. Maar wanneer er sprake is van „watersnood”, wordt ons dit vrij snel aangekondigd, vooral in de winter. Want dan kunnen onze planten snel tot rotting overgaan.

Ook bij pas geplante, opgemaakte cactusschalen moeten we niet te royaal zijn met onze watergift, want de planten moeten de „verhuizing” eerst even „verwerken”, want door het verplanten zijn ze even „van slag”, er zijn wat wortels beschadigd, of de nieuwe omgeving is niet zo zonnig, als waar de planten zijn opgekweekt.

En dan is het ook van groot belang of we poreuze of geglazuurde schalen gebruiken. In het eerste geval zal de aarde sterker uitdrogen, maar de ademhaling van de wortels, de zuurstoftoetreding zal beter zijn. En in het tweede geval andersom. Toch kunnen we van onze geglazuurde schalen veel genoegen hebben als we maar met grote liefde onze planten verzorgen, d.w.z. we moeten niet alleen aanvoelen, maar ook „zien” wat onze succulenten nodig hebben, dus met verstand water geven. Van tijd tot tijd het bovenlaagje gravel (rood panslag) of aarde met een mespunt wat losmaken en vooral ook de vegetatiepunten (groeipunten) stofvrij houden door gebruik van een zacht tandenborsteltje of half afgesleten scheerkwast.

Verder zullen we ook niet moeten vergeten dat onze succulenten waarlijk subtropische planten zijn, dus veel behoefte aan licht hebben. Daarom geven we onze planten, al of niet in schalen geplant, zoveel mogelijk zon en licht, vooral in de winter. Slechts bij zeer fel zonnig weer in de zomer is het beter op de heetste uren van de dag, zo tussen 11 en 3 uur, een beetje te schermen om verbranding tegen te gaan.

En mochten onze cactusschalen door de intense inwerking van de zonnestralen, een wat doodse indruk gaan maken, geef dan eens een keer wat plantenmest, of haal alle planten uit de schaal en geef weer eens geheel nieuwe aarde.

Als we dan zo onze planten met „liefde” weten te omringen, kan een goed resultaat niet uitblijven, en zullen we veel plezier beleven van onze „gedoornde vrienden”.

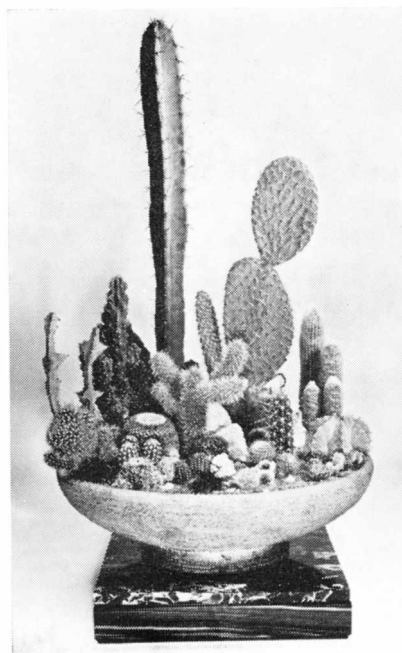


Fig. 76 — Een schaal met cactussen, op het eerste gezicht prachtig, maar veel te vol.

foto: Mevr. v. d. Leen-Knoef

Planten voor beginners en gevorderden

Wanneer de succulenten eenmaal onze liefde hebben en we bovendien lid zijn geworden van Succulenta, dan is het steeds weer de vraag of het wel echt „liefde” op het eerste gezicht was. Liefde dient gesteund en aangemoedigd te worden met goede raad en, wat heel belangrijk is, we willen wederliefde ontvangen in de vorm van groei en bloei.

Succes met groei en bloei is de beste stimulans voor alle liefhebbers, beginners



Fig. 77 — *Notocactus scopi*, zeer mooi rood, bruin, geel en wit bedoornrd

foto: Bonefaas

zowel als gevorderden. Daarbij speelt de cultuur een grote rol en daarom is daaraan verderop een speciaal artikel gewijd. Daar gaat het in dit artikel dus niet om.

Ieder voorjaar speuren we naar de knoppen bij de cactussen, terwijl we in het najaar onze Conophytums, Lithops, Faucaria en andere geslachten inspecteren om de ontwikkeling van de knoppen te kunnen volgen. Zelden bloeit een plant in onze verzamelingen onverwacht. Het uitblijven van de bloei stelt te leur; juist voor een beginnend liefhebber.

Toch is dat soms aan onze eigen fouten te wijten, alsmede ook wel aan de foutieve voorlichting. We hebben b.v. planten aangeschaft, die eerst op latere leeftijd bloeien. De planten zijn dan al vaak uit onze verzamelingen verdwenen, omdat ze te groot werden.

Aangezien alle liefhebbers zich om de één of andere reden moeten beperken willen wij hieraan eerst onze aandacht schenken.

Ruimtegebrek hebben alle liefhebbers vroeg of laat, maar meestal vroeg. Hoe

groot we onze kas ook maken, indien we tenminste over een tuin beschikken, altijd raakt een kas vol. Voor hoge planten is geen kas hoog genoeg, ook niet wanneer deze 10 meter is. Vele *Euphorbia*'s, *Aloe*'s, *Cereussen* enz., enz. moeten ieder jaar onthoofd worden, omdat ze anders de ruiten uit de kas zouden drukken.

Een andere beperking wordt ons opgelegd door lichtgebrek. Dat kan zijn, doordat we onze liefhebberij op de vensterbank moeten beoefenen of doordat onze tuin, waarin we de kas hebben gebouwd, door hoge huizen of bomen is omgeven.

Zelfs in het gunstigste geval zullen we ons nog moeten beperken, omdat de lichtsterkte in ons, zover van de evenaar verwijderde land, veel geringer is dan op de natuurlijke vindplaatsen. De bedoorning van cactussen zal dan niet zo zwaar zijn en soms zelfs geheel wegblijven. Daardoor worden de planten zelfs onherkenbaar.

Nu behoeven we daarom niet te gaan treuren, want er zijn succulenten genoeg, die zich hier best thuis voelen. Immers niet alle cactussen groeien in het directe zonlicht en zo is het eveneens met de andere succulenten gesteld.

Een vaste regel is, dat bekende, maar zeldzame planten moeilijke planten zijn b.v. *Toumeya papyracantha*. Veel liefhebbers verloren deze soort reeds. Zulke planten kosten geld, vaak veel geld en begrijpelijk is, dat elke gevorderde liefhebber het wel eens met zo'n plant proberen wil. Hij weet, wat hem waarschijnlijk te wachten staat. De kostprijs dus direct afschrijven en bij verlies de leverancier niet kwaad aankijken. Nu geldt dit niet alleen voor *Toumeya papyracantha*. Er zijn nog veel meer moeilijke planten. We denken daarbij maar aan *Freilea asterioides*, *Mammillaria sinistramata*, *Tavaresia grandiflora*, *Anacampteros papyracea*, *Crassula barbata* en vele andere. Vele kwekers en liefhebbers, overal ter wereld, probeerden reeds deze planten te cultiveren. Het resultaat kent u: ze zijn nog steeds zeldzaam.

Importplanten zijn vaak zeer moeilijk en we beginnen daar dus niet eerder aan dan nadat we de nodige ervaring hebben opgedaan en er met mensen met ervaring over hebben gesproken. Overigens moeten we ons niet blind staren op die dichte bedoorning van pas geïmporteerde cactussen. De plant mist in de meeste gevallen al drie maanden de wortels. De planten worden meestal niet uitgegraven, maar gewoon afgestoken. Ze worden in de zon gedroogd, in de warmte vervoerd, ingepakt en dan eindelijk verscheept. Wat hier dan aankomt is dus verdroogd en niet meer te vergelijken met de plant van drie maanden te voren. Meestal zal de bedoorning zich daarna bij ons, door de geringere hoeveelheid licht, veel zwakker ontwikkelen, waardoor het algehele aanzien van de plant er zeker niet fraaier op wordt.

Wat gaan we nu wel verzamelen? Wel eenvoudig die planten, waarvan een redelijk succes verwacht mag worden met groei en bloei en die zich zullen houden binnen de afmetingen van onze beperkte ruimte.

Al naar gelang van de plaats, die we hun kunnen geven zullen we er een aantal gaan noemen. Allereerst voor de kamercultuur en het spreekt vanzelf, dat deze planten ook geschikt zijn voor de kascultuur.

Bij de „vetplanten” is zeer veel keus, geschikt zijn alle *Haworthia*'s, klein blijvende planten, die met weinig zon genoegen nemen. Heel mooie soorten zijn *Haw. fasciata*, *Haw. margaritifera*, *Haw. tessellata*, *Haw. limifolia*, *Haw. reinwardtii* en vele andere. Alle genoemde soorten zijn niet moeilijk. Zeldzaam, en dus wel moeilijk, zijn *Haw. truncata* en *Haw. maughanii*.

Vele, maar lang niet alle *Aloe*'s zijn geschikte kamerplanten. Niet alle; niet omdat ze moeilijk zijn, maar omdat ze zo groot worden. Geschikte soorten zijn *Aloë variegata* (deze soort groeit in de kamer meestal beter dan in een kas), *Aloë ferox*, deze wordt in de natuur veel groter dan in de cultuur en is mooi blauw van kleur, *Aloë mitriformis*, *Aloë humilis*, *Aloë spinosissima* (een mooie hybride).



Fig. 78 — Mooie planten, maar te groot voor onze kasjes of kamers. 1. *Echinocactus grusonii*, 80 cm middellijn; 2. *Neobuxbaumia polylopha*, tot 10 meter hoog; 3. *Aloë marlothii*, bladeren meer dan 1 meter lang.

(foto: Bonefaas). Collectie J. Marnier-Lapostolle

Het geslacht *Gasteria* telt ook vele geschikte soorten voor de kamer. Een aantal *Crassula*'s, doch zeker niet alle, zijn gemakkelijke planten. *Crassula portulacea* is de meest verspreide kamerplant. Ze wordt ongeveer om het andere huis gevonden. Ook *Cras. lycopodioides*, *Cras. justus-corderoyi*, *Cras. schmidtii*, *Cras. picturata* en *Cras. socialis* zijn plantjes, waarvan we veel plezier beleven zullen.

Vele *Echeveria*'s komen in aanmerking. Ze vragen wel een zo licht mogelijke plaats. Met weinig water en een lange rustperiode, d.w.z. zonder water, houden we mooie gedrongen planten. Mooi en geschikt zijn bijvoorbeeld *Pachyveria* × *scheidckeri*, *Echeveria derenbergii*, *E. agavoides*, *E. elegans*, *E. pulvinata* en de cultivar van deze soort 'Ruby'. Deze laatste is een „harige” soort, die in de rustperiode prachtige rode randen aan de bladeren heeft.

Alle geschikte vetplanten opsommen is ondoenlijk (ook al wegens plaatsgebrek), want er zijn nog vele geschikte soorten. Moeilijker, doch niet direct ongeschikt zijn de *Lithops*, *Faucaria*'s en andere *Mesems*.

Euphorbia milii (splendens), de Christusdoorn, is zeker een goede kamerplant, maar *Euphorbia obesa*, *Euph. meloformis* en *Euph. bupleurifolia* met vele andere, zijn moeilijke planten, doch er zijn ook nog tal van gemakkelijker soorten. *Cotyledon undulata* is mooi, maar voor de kamer ongeschikt.

Tot zover de vetplanten, waarbij gezegd moet worden, dat er nog vele geschikte

soorten zijn, zoals *Adromischus*, *Aeonium*, *Ceropegia*, *Hoya*, *Oscularia*, *Senecio*, *Sino-crassula*, enz., enz.

Cactussen voor de kamer stellen ons voor grotere problemen en de keuze is zeker meer beperkt.

Geschikt zijn vele *Rebutia*'s. Wij moeten wel iets doen aan spintbestrijding, maar dat is een heel apart onderwerp. Verder alle normaal verkrijgbare *Mammillaria*'s, waarbij opgemerkt wordt, dat *Mam. erythrosperma* een lastige soort is, vooral in de winter. Witbedoordnd zijn: *M. hahniana*, *M. albilanata*, *M. bravoae*, *M. woodsii*, *M. fauxiana*, *M. bocasana* en vele andere. Geel bedoordnd: *M. camptotricha*, *M. pringlei*, *M. densispina* e.a. Rood bedoordnd: vele *M. rhodantha*, terwijl er ook nog zwart bedoordnd zijn. *Mam. wildii* is een plant, die maanden lang bloeit.

Vele *Gymnocalyciums*, zeker de in de handel zijnde soorten, zijn geschikte kamerplanten. *Epiphyllum* (*Phyllocactussen*) en *lidcactussen* zijn goede kamerplanten. Ze hebben prachtige bloemen en bloeien gemakkelijk, wanneer we maar de rustperiode in acht nemen. Gestekte planten bloeien zelden hetzelfde jaar nog.

Vanzelfsprekend moeten we ook wat entstammen kweken. We kunnen het best proefondervindelijk vaststellen, welke entstam zich het best onder de gegeven omstandigheden ontwikkelt. We beginnen dus met enkele planten van *Trichocereus spachianus*, *Trichocereus pachanoi* en *Eriocereus (Harrisia) jusbertii* op te kweken. De soort, die zich het best door ons laat kweken houden we daarna aan en die gebruiken we als entstam. De gevorderden weten wel, dat er ook nog op andere onderstammen geënt wordt. Onder meer op *Corryocactus melanotrichus*, *Trichocereus lamprochlorus* en bijvoorbeeld voor zaailingentingen op *Cereus peruvianus* en *Pereskopsis spathulata*. Maar de beginner maakt voorlopig maar een keuze uit de drie eerder genoemde soorten.

Alweer moeten we ons gaan beperken, want een complete opsomming van alle geschikte soorten zou nog vele pagina's vullen. Om nog enkele geslachten te noemen:

alle *Notocactussen* zijn aanbevelenswaardig, evenals *Eriocactus* en *Brasiliacactus*; *Aylosteria* en *Malaocarpus* zijn eveneens twee geslachten van mooie, gemakkelijk bloeiende planten. Voor de gevorderde kasbezitter zijn er uiteraard nog veel meer mogelijkheden. We noemen nog de geslachten *Neolloydia*, *Neoporteria*, *Pyrrhocactus*, *Parodia*, *Coryphantha* en *Lobivia*. Willen we moeilijker soorten, dan zijn daar nog de *Copiapoa*, *Melocactus*, *Lophophora*, *Tephrocactus* en vele andere.



Fig. 79 — *Astr. ornatum*, één van de vele *Astrophytums* die een sieraad zijn in elke verzameling.

foto: Bonefaas

Het kweken van cactussen in platte bakken

Men kan de cactusliefhebbers naar hun kweekmethoden onderbrengen in drie groepen. Als eerste groep wil ik noemen hen, die in een zonnige tuin een kasje hebben. De leden van de tweede groep kweken hun planten in platte bakken. De derde groep is die van de kamercultuur. Onder de leden van deze laatste grote groep, zullen er ongetwijfeld zijn, die bij nadere beschouwing, toch wel in de gelegenheid zijn in de zomermaanden hun planten in platte bakken onder te brengen. Deze zijn het aan wie ik dacht toen ik, voor ik begon te schrijven, de inhoud van dit artikeltje overdacht. Zij die na lezing hiervan overgaan tot aanschaffing van een platte bak zullen van hun besluit geen spijt hebben.

Voordelen. — Er zijn veel voordelen te noemen bij het kweken in platte bakken.

1. Men heeft het luchten van de planten goed in de hand.
2. De planten staan dicht bij het glas, zij ontvangen dus veel licht.
3. De planten kunnen van directe zonbestraling genieten door het dekraam weg te nemen.
4. Evenzo kunnen zij van een milde regen profiteren.
5. Men kan in de bak met goed resultaat zaaien.
6. De planten krijgen een natuurlijke habitus en prachtige, forse bedoorning, terwijl de bloei rijk is.
7. Men kan de planten goed afharden, waardoor zij gemakkelijk door de winter komen. Verscheidene malen hebben mijn planten $\pm 4^{\circ}$ vorst zonder schade doorstaan.

Nadelen. — Er zijn ook enkele nadelen.

1. In het voorjaar moet men de planten in de bak brengen en in de herfst weder in huis halen.
2. Men moet zich beperken tot niet al te grote planten. Doch het aantal soorten, dat zich leent voor bakkultuur, is zo groot, dat men bij juiste keuze en goede voorlichting, veel kan genieten van deze planten.

Platte bak in de tuin. — Beschikt men over een zonnig tuintje dan kan op eenvoudige wijze een bak worden aangebracht. Zo mogelijk plaatst men de bak tegen een zuidmuur, waardoor het mogelijk is het dekraam tegen de muur op te klappen en vast te zetten met een windhaak. Deze bakken zijn als betonnen bakken in de handel verkrijgbaar. Iemand die wat van timmeren afweet kan een houten bak zelf maken. Voor de wanden van de bak neme men niet te dunne planken. In de vier hoeken komen vierkante stijltjes voor bevestiging van de planken en, door ze wat langer te nemen dan de bak hoog is, voor het in de grond vastzetten van de bak. Het dekraam, liefst zonder roeden, wordt met scharnieren aan de achterwand bevestigd met aan de voorzijde een windhaak om het opwaaien te voorkomen. Zowel één van de korte- als van de lange zijde van de bak kan als achterwand dienen. Eventueel kan voor de zijwanden asbestplaat worden gebruikt, dat niet aan verrotting onderhevig is. Om de levens-

duur te verlengen moet de bak tweemaal met grondverf en éénmaal met dekverf worden geverfd. Bij het opstellen van de bak zorg men er voor dat de voorzijde lager ligt dan de achterzijde en dat de grond in de bak ongeveer 15 cm hoger ligt dan daar buiten.

Broeilaag. — Wil men de planten reeds vroeg naar buiten brengen, dan kan omstreeks februari in de bak een broeilaag worden aangebracht. Hiertoe grave men de grond tot minstens een $\frac{1}{2}$ m uit, en dit gat vulle men met paardenmest en/of bladeren. Steeds aanstampen en bijvullen is noodzakelijk om inzakken van de grond te voorkomen. Na het aanbrengen van de broeilaag wordt deze met een laagje grond afgedekt, waarna de bak wordt gesloten. Men houde de bak gesloten, totdat de grond

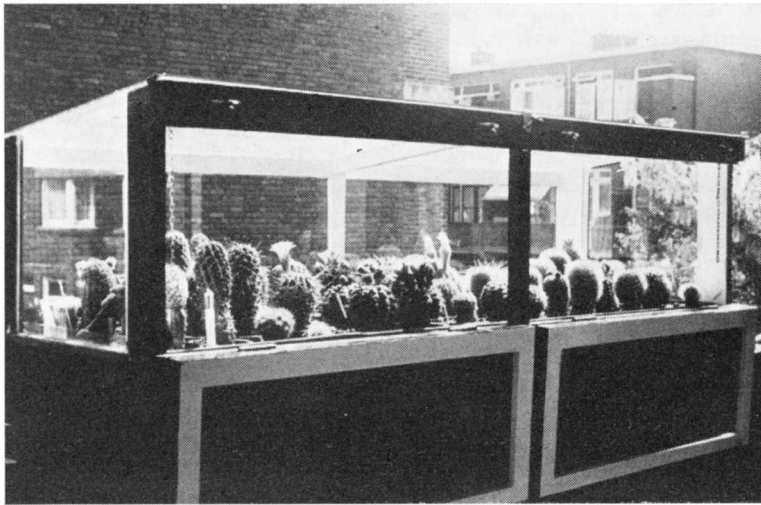


Fig. 80 — Een platte bak, vindingrijk gemaakt; aan alle zijden zijn de planten te bereiken.

foto: van Arkel

gaat dampen en de dekruid beslaat, waarna iets gelucht kan worden. Na ongeveer 3 weken zal de warmteontwikkeling zo groot zijn, dat we de planten in de bak kunnen brengen. Zo nodig brengen we nog wat grond aan tot de vereiste hoogte bereikt is. De aldus verkregen bak met warme voet is gunstig voor het aanslaan van de planten en het vormen van een goed wortelgestel. Bij late strenge vorst wachte men met het naar buiten brengen van de planten tot deze geweken is.

Platte bak op het dak. — Is het woonhuis voorzien van een plat dak, dan kan eveneens een platte bak worden aangebracht. Men kieze hiervoor een bak zonder broeilaag. De constructie kan in grote lijnen gelijk zijn aan die, welke hiervoor werd omschreven.

Bak op het balkon. — Heeft men een zonnig balkon, dan kan men met veel succes de planten in een balkonbak onderbrengen. Mijn ongeveer 10 jaar oude balkonbak is nog in goede staat, is opgesteld op een 80 cm hoge stelling en wordt in de winter opgeborgen. In principe is het een luxe uitvoering van de hiervoor beschreven bak,

doch voorzien van een 10 cm hoge zinken binnenbak. Boven de binnenbak zijn de zijwanden voorzien van glazen ruiten, terwijl de voorzijde bestaat uit een uitneembare glasplaat. Het dekraam is opklapbaar en op elke gewenste hoogte in te stellen. De ruiten van het dekraam steken aan de voorzijde wat uit. Door de voorplaat weg te nemen en het dekraam gesloten te houden kan op regenachtige dagen toch goed worden gelucht. Dit laatste is bij het afharden van de planten van veel belang. De hoogte van de stelling is zo gekozen, dat het glas in de zijwand boven de balkonmuur uitsteekt. De maten van de bak zijn aangepast aan het balkon. Ook in mijn stadstuintje heb ik een dergelijke bak met stelling geplaatst en wel tegen een zuidmuur. Een en ander geeft een zeer bevredigend resultaat.

Bak op de balkonmuur. — Mijn beste bak staat op de balkonmuur. De bak is 40 cm breed en 120 cm lang en is eveneens voorzien van een zinken binnenbak. De wand

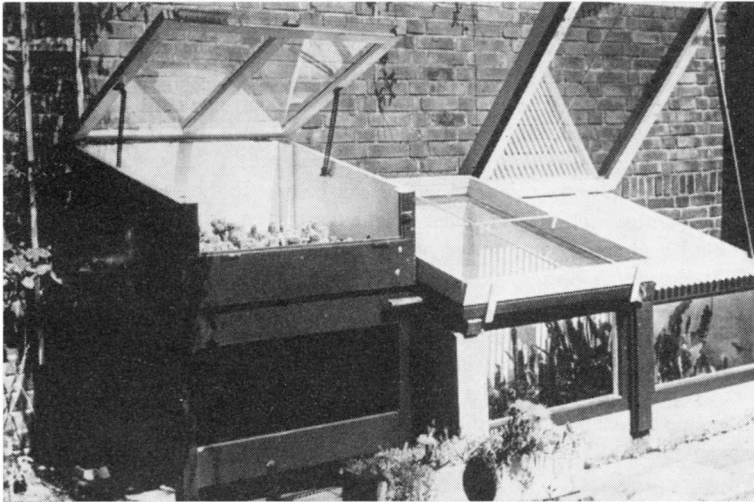


Fig. 81 — Een keurig vervaardigde platte bak; het gedeelte aan de rechterzijde is geheel ingericht voor Phyllocactussen.

foto: van Arkel

aan de tuinzijde bestaat uit twee vaste glazen ramen, de balkonzijdewand uit twee naar beneden draaiende ramen, terwijl de beide zijwanden bestaan uit uitneembare glazen platen. Het schuin aflopende dak wordt gevormd door twee afneembare glasplaten. Een en ander is zo geconstrueerd, dat inregenen of lekken niet kan plaats vinden. Drie verticale stijltjes en één horizontaal liggertje geven zeer weinig schaduw op de planten. Bij weggenomen ruiten en neergeklapte deurtjes staan de planten geheel in de open lucht. Het geheel geeft dus een minimum aan schaduw en een maximum aan licht en lucht.

Bak in de tuin voor Phyllo's. — Als Phyllo-liefhebber had ik behoefte aan een grote en hoge bak. Na enig beraad en wat tekenwerk is volgens ontwerp een betonnen bak vervaardigd van de volgende afmetingen: lang 180 cm, breed 90 cm, hoogte achterwand 90 cm en hoogte voorwand 60 cm. De bak is aan de bovenzijde voorzien van een houten raam, waarop de twee dekramen rusten. Beide dekramen hebben een

ruit van 95×80 cm en zijn, aan de achterzijde scharnierend, naar boven opklapbaar. De dekramen zijn voorzien van een beschermend raam van volièregaas met kleine maaswijdte. Aan de voorzijde zijn twee naar boven uitschuivende ramen aangebracht, welke bij opgeklapte dekramen kunnen worden uitgeschoven. Twee lattenrekken zijn beschikbaar voor het schermen, welke kunnen worden opgelegd zowel bij gesloten als bij geopend dekraam. Ook deze bak is geplaatst tegen de zuidmuur, waardoor de bak, zowel in het voorjaar als in het najaar, nog wat zonlicht krijgt.

Kultuur. — Ik kweek in de balkonbakken alle kleinblijvende cactussen. Bij het in de bak brengen van de planten worden de potjes in de nog bijna droge tabletaarde geheel ingegraven. De datum van het naar buiten brengen is afhankelijk van de weersgesteldheid. Direct na het in de bak plaatsen wordt geschermd. Dit schermen geschiedt in afnemende mate. Als de planten zich aan de zonbestraling hebben aangepast wordt niet meer geschermd. Om de natuurlijke vorm van de planten te bewaren, breng ik de planten langzaam aan de groei en laat ik ze niet snel groeien. Door in de eerste tijd niet te veel water te geven, al naar de weersgesteldheid meer of minder te luchten en eerst bij uiterste noodzaak af te dekken heb ik dit geheel in de hand. Als de planten goed aan de groei gekomen zijn, wordt steeds gelucht. Eerst door het dekraam op een kiertje lucht te zetten, later door de voorruit er uit te nemen en uiteindelijk alles open te zetten. Bij lange regenperioden wordt het dekraam gesloten, een enkel buitje op de planten doet wel goed. De watergift is afhankelijk van het weer, aangezien er bij veel zon ook veel water verdampt. In het midden van de zomer krijgen mijn planten het meeste water. Na augustus ga ik de watergift verminderen totdat ze eind september geen water meer krijgen. 's Nachts sluit ik dan het dekraam en als er nachtvorsten optreden gaat ook de voorruit dicht. Bij meer strenge nachtvorst dek ik de bakken met jute zakken.

Ook de datum van het binnenhalen van de planten kan men niet van de kalender aflezen. Veelal gaan in de loop van november de planten naar binnen. Voorheen kregen ze dan een plaats op de zolder en wel in dezelfde bakken. Sinds enkele jaren heb ik echter op de zolder een ruimte met twee tabletten en veel licht waarin de planten kunnen overwinteren. Deze ruimte houd ik des nachts, door middel van electriciteit, op minimum $+ 5^{\circ}$ C.

De grote betonnen bak benut ik voor de helft voor het onderbrengen van Phyllo's en voor de andere helft voor het kweken van entstammen en enkele andere planten. Als regel komen de Phyllo's eerst na de bloei in de bak te staan, waar zij verscheidene malen weer opnieuw gaan bloeien. De planten, welke geen tekenen van bloei vertonen, komen eerder in de bak te staan. De grond in de bak wordt steeds vochtig gehouden, doch niet te nat. Gedurende de zomer wordt deze helft van de bak steeds geschermd, hetzij met gesloten, hetzij met geopend dekraam. De takken van de Phyllo's voelen gedurende de zomer wat slap aan, doch in september en oktober worden zij weer stevig en vet. Omstreeks eind oktober en begin november krijgen ze dan een plaats in de indirect verwarmde voorkamer of niet verwarmde logeerkamer.

Zijn de entstammen goed aan de groei en staan zij flink gespannen, dan worden zij als regel, tot aan de potrand ingegraven, in de tuin gezet. Zij groeien dan bijna niet meer maar blijven vol en vet.

In de winter krijgen de vetplanten van het rotspartijtje een plaats in deze bak, althans die soorten welke vorst kunnen verdragen. Zij worden in eternietbakken geplaatst die op stenen komen te staan om het optrekken van vocht te voorkomen. Door middel van een lat onder de dekramen wordt de gehele winter voor voldoende lucht gezorgd om schimmelvorming te voorkomen.

De benaming der Succulenten

Wanneer iemand met de succulentenliefhebberij is begonnen en een aantal planten bijeengebracht heeft, zal hij zich spoedig gaan afvragen, hoe al deze succulenten heten. Veelal zal hij er namen bijgekregen hebben en mogelijk zullen deze hem er toe brengen eens in boeken te gaan snuffelen om wat meer over deze planten te weten te komen. Hij zal er ook met andere liefhebbers over praten en dan zal hij zeer waarschijnlijk al spoedig een wat onbehagelijk gevoel krijgen: er zijn zo veel succulenten en zo veel namen; hoe is dat alles te onthouden? Bovendien zal hij ontdekken, dat men het over vele namen niet eens is en hij zal ervaren, dat dezelfde planten onder verscheidene namen in cultuur zijn en dat iedere liefhebber beweert, dat zijn naam de juiste is.

Ik kan me voorstellen, dat men hierop aanvankelijk met een zekere onverschilligheid zal reageren, het gaat toch om de planten en niet om de namen? Maar spoedig blijkt dan toch, dat men niet zonder deze namen kan, want hoe willen we anders over de planten spreken, hoe moet men aanduiden welke planten men graag zou willen hebben en blijven dan de ruilijsten niet ontoegankelijk?

Bovendien is een nette en juiste etikettering een naamkaartje voor de verzamelaar; eigenlijk is iedere liefhebber wel wat ijdel en laat hij gaarne zien, dat zijn verzameling een zeker peil heeft bereikt.

Plantennamen zijn steeds in het latijn (of gelatiniseerd grieks) gesteld. Natuurlijk zouden we ons ook wel kunnen bedienen van onze eigen taal; zulke volksnamen bestaan er ook wel bv. paascactus, rotsactus, vetkruid, levend steentje, maar in het internationale verkeer komen we daarmee niet ver.

Voor de wetenschap heeft zich in de loop der eeuwen het latijn als internationale taal ontwikkeld en de namen van dieren, planten, mineralen, chemische stoffen alsmede de technische termen zijn in het latijn gesteld. Het latijn heeft als internationale taal o.m. dit voordeel, dat het voor ieder aanvaardbaar is; er is toch geen enkele Amerikaan, die het russisch als zodanig zal aanvaarden en er is geen rus, die bereid is zijn planten in het engels aan te duiden.

Voor ieder der bovengenoemde groepen (dieren, planten, etc.) heeft men een systeem van benaming in het leven geroepen en om er voor te zorgen, dat geen verwarring optreedt, heeft men voor iedere groep een code opgesteld, waarbij deze naamgeving wordt geregeld. Zo hebben we voor de botanische nomenclatuur een code, die van 1904 dateert en die na verscheidene, soms ingrijpende wijzigingen tot nog toe niet alleen geldig is, maar door iedere botanicus en liefhebber, die zich respecteert, wordt gebruikt. Ook voor de namen van gekweekte planten bestaat zo'n code.

Dit betekent natuurlijk niet, dat nu alles koek en ei is in de nomenclatuur; o neen, liefhebbers van succulenten weten wel beter en zij staan gaarne klaar om de botanici te verwijten, dat zij, ondanks deze code, er nog niet in geslaagd zijn de namen te stabiliseren.

Op de oorzaken daarvan wil ik niet te veel ingaan; het probleem is niet zo eenvoudig, want we werken met levende organismen, die een grote variatie vertonen en wij willen alleen maar trachten enige wetmatigheid voor hun rangschikking te vinden. Bovendien is het toepassen van de code een kwestie van ervaring en vooral bij liefhebbers ontbreekt het daaraan nog al eens.

Voordat ik nu op deze kwesties nader in ga, eerst iets over de namen zelf. Soorten worden benaamd met twee woorden; eigenlijk is het daarbij zoals bij mensen; leden

van één familie hebben dezelfde achternaam, maar verschillen in de voornaam. Namen van plantensoorten bestaan uit de geslachtsnaam en de aanduiding van de soort, bv. *Cereus* (geslachtsnaam) *peruvianus* (soortaanduiding), hetgeen betekent: de peruviaanse kaarscactus. De delen staan in het latijn dus net andersom dan in het nederlands. Er zijn nog andere *Cereus*-soorten en die hebben dan dezelfde geslachtsnaam, maar een andere soortaanduiding, bv. *Cereus chalybaeus*.

Hier komen nu reeds de moeilijkheden, want wat is een geslacht en wat is een soort. Waren de meningen hierover maar gelijk, dan zouden er wat de benaming betreft niet zo veel moeilijkheden zijn. Maar niet alle plantkundigen hebben over de

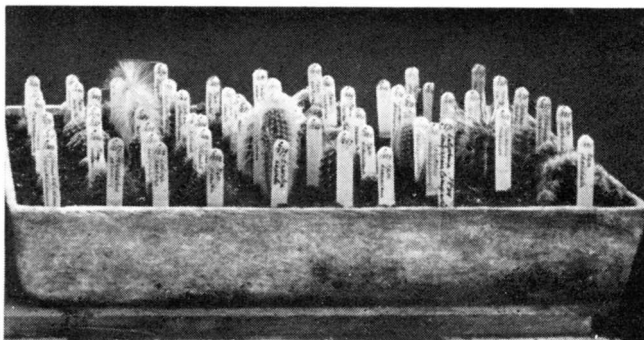
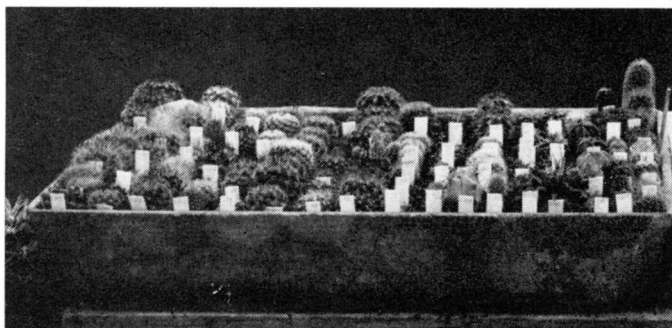


Fig. 82 — Bak met jonge planten duidelijk en duurzaam geëtiketteerd.

foto: I.V.T.

Fig. 83 — Zaaibak, de nummering door cijfers is vooral in de eerste periode van belang.

foto: I.V.T.



inhoud van geslachten en soorten dezelfde opvatting. Een voorbeeld: tegenwoordig verdeelt men algemeen de grote cactusgeslachten in een aantal kleinere; dat dit moet gebeuren is voor iedereen wel duidelijk, maar over de wijze waarop deze verdeling moet geschieden, bestaan de meest uiteenlopende meningen. Zo kan men het geslacht *Opuntia* al of niet verdelen in kleinere geslachten. Voor wie niet splitst heet de bekende negerhand: *Opuntia clavarioides*, voor wie het wel doet: *Austrocylindropuntia clavarioides*. Een zeer bekende geelbloeiende bolcactus kan men *Echinopsis aurea*, *Lobivia aurea* en *Pseudolobivia aurea* noemen al naar gelang de opvatting, die men geeft; zo zijn er wel voorbeelden te vinden, waarbij men te kiezen heeft uit zes namen.

De liefhebber voelt zich nu bedrogen: hij wenst toch één naam voor zijn plant en niet twee of meer en hij verlangt, dat de botanici dit definitief uitzoeken. Hij zal zich evenwel dienen te realiseren, dat dit een onoplosbaar vraagstuk is, omdat de persoonlijke opvattingen over de waarde van kenmerken hier een rol spelen. Hij zal er

aan moeten wennen, dat één soort aangeduid kan worden met meer dan één naam. En hij zal voor zijn etiketten een keuze moeten doen en daarbij ziet hij zich geplaagd voor grote moeilijkheden. Immers bij de keuze wordt van hem een oordeel gevraagd over systematische kwesties en vooral de beginners kunnen daarover nog geen oordeel hebben.

Daarom is het het eenvoudigste bepaalde handboeken te volgen. Voor vetplanten is het driedelige handboek van *J a c o b s e n* het meest geschikt; hiervan bestaat een Duitse en een Engelse uitgave; de laatste is de meest recente en de beste. Dit boek heeft voornamelijk waarde als namenlijst; achter de namen staat wel een beschrijving, maar daaraan hebben we in vele gevallen niet zo heel veel; er staan nog al wat plaatjes in, die de liefhebber zeker een eind op weg kan helpen.

Voor cactussen hebben we het 6-delige handboek van *B a c k e b e r g*; dit boek geeft heel wat meer informatie dan dat van *J a c o b s e n*, maar hier is het moeilijke, dat zijn determinatietabellen voor het merendeel onbruikbaar zijn en zijn benamingssysteem door de botanici niet kan worden aanvaard. Toch kan de liefhebber zich aan dit boek houden en wanneer hij zich wat meer in de cactussen heeft verdiept en hij op bepaalde gebieden tot oordelen bevoegd meent te zijn, kan hij de namen wijzigen.

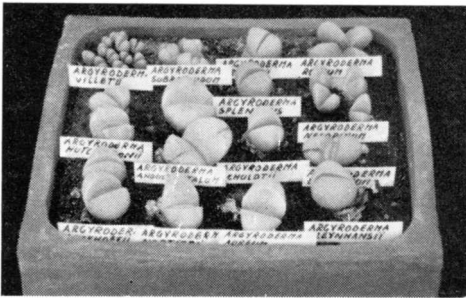


Fig. 84 — Wel duidelijke, maar lelijke etikettering. foto: I.V.T.

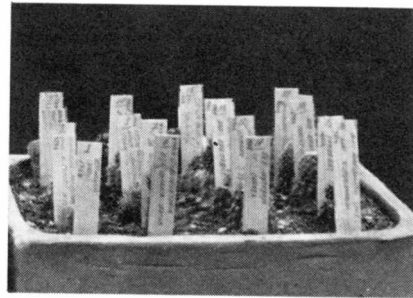


Fig. 85 — Te grote etiketten foto: I.V.T.

Maar men moet wel in het oog houden, dat het werken met handboeken maar een begin is; het zijn de tijdschriften, die de liefhebber zijn kennis moeten bijbrengen en hij zal moeten trachten alles te lezen, wat er over een bepaald onderwerp is geschreven. Deze tijdschriften zijn in Nederland vrijwel alle aanwezig en wanneer men eenmaal met het literatuurspeurwerk is begonnen, weet men spoedig alles te vinden.

Het identificeren van de planten aan de hand van de literatuur is een onderwerp op zich zelf; daaraan zal de beginnende liefhebber zich nog niet kunnen wijden.

Wanneer de liefhebber dan met zijn namen in het reine meent te zijn, zal hij deze op etiketten willen aanbrengen. Hier komen we ook al weer aan een moeilijk onderwerp. Zo lang mensen planten hebben verzameld, hebben zij zich het hoofd gebroken over een goedkope en duurzame etikettering en ondanks het feit, dat wij al bijna 200 jaar ervaring hebben is de etiketteringstechniek zich nog steeds aan het ontwikkelen. Tot voor kort werden algemeen de bekende gele steeketiketten gebruikt, waarop met een speciaal watervast potlood werd geschreven. Deze methode is nu vrijwel verlaten; gele etiketten worden alleen nog maar gebruikt om voorlopig een naam bij planten te zetten. Het draait nu vooral om de duurzaamheid van het materiaal, zowel van het etiket zelf als van het potlood. Er zijn er, die zweren bij wit plastic en gewoon potlood; dit schijnt inderdaad zeer duurzaam te zijn, maar het staat in de collectie niet

zo netjes. We moeten toch oppassen, dat de naambordjes niet te veel opvallen; het zijn alweer de planten, waarom het gaat en de namen zijn alleen bestemd voor hen, die daarvoor interesse hebben. Ook de grootte en de kleur van het etiket is van belang; ik ken verzamelingen, waar in kleine potjes grote, witte etiketten staan, zo op de manier van een oorlogskerkhof. Men ziet eerst de etiketten en dan de planten. Persoonlijke smaak en gevoel voor verhouding zal in de meeste gevallen wel bepalen, hoe de etikettering wordt aangebracht. Ons bevat het beste een aluminiumetiket; dit is niet duur, onopvallend en bij gebruik van de juiste inkt zeer duurzaam.

Bij het schrijven van de namen moet er nog op gewezen worden, dat men steeds in dezelfde richting schrijft en bij voorkeur van de top af. Men komt dan bij lange namen altijd uit en doordat de leesrichting steeds dezelfde is, voorkomt men het hinderlijke draaien met het hoofd.

Bijzonder aangeraden moet worden zijn planten te nummeren en daarvan op een lijst of een kaartsysteem de bijzonderheden op te tekenen. We weten dan altijd waar een plant vandaan komt; de meeste liefhebbers beweren wel, dat ze dit zonder nummer ook wel weten, maar het geheugen is niet zo betrouwbaar als een kaart; bovendien tasten opvolgers omtrent de herkomst geheel in het duister en vaak gaan kostbare gegevens met de verzamelaar in het graf. Beginners zullen dit mogelijk wat overdreven vinden, maar niemand weet hoe belangrijk zijn verzameling nog kan worden.

Een goed bijgehouden administratie lijkt me onontbeerlijk, omdat men dan alle gegevens van een plant bijeen kan brengen, zowel de waarnemingen van groei en bloei, die men in de loop der jaren heeft verricht, als hetgeen men uit de literatuur heeft opgepikt.

Maar het bijhouden van een kaartsysteem is een vrij vervelende arbeid en men komt er niet altijd toe; maar dit is geen reden het geheel achterwege te laten.

J. C. VAN KEPPEL

Winterharde succulenten voor de tuin

Het is opmerkelijk dat veel liefhebbers menen dat men slechts dan onze hobby kan beoefenen als men de beschikking heeft over een kas. Daar het bouwen van een kas nu eenmaal niet direct binnen ieders bereik ligt, is de animo na een poosje vaak dermate gezakt, dat men er maar weer de brui aan geeft. Dit is jammer en onnodig als men weet dat het mogelijk is om met weinig kosten een vrij grote collectie succulenten bijeen te brengen, indien men maar een zonnig gelegen hoekje in de tuin heeft.

Om zo'n hoekje zo aantrekkelijk mogelijk te houden, maken wij er een rotsbordertje van en hogen wij dit enigszins op, waarbij er voor gezorgd wordt dat wij een helling krijgen die zoveel mogelijk op het zuiden ligt. Ligt de tuin vrij hoog boven de grondwaterspiegel dan is het al erg eenvoudig, wij brengen dan zonder meer de grond aan; is de tuin vochtig en de grond tamelijk zwaar, zodat het vocht niet zo spoedig wegzakt, dan mengen wij eerst wat geklopte steenpuin, kolengruis e.d. door de grond zodat een goed doorlatend geheel verkregen wordt.

Dit is van het grootste belang, daar de succulenten buiten nooit te lang vochtig mogen staan, daar dit, behalve veel te sterke groei, ook het gevaar van rotting (vooral in de winter) met zich medebrengt.

Hebben wij onze grond zover klaar, dan kunnen wij de rotsstenen en beplanting aanbrengen. Eerst plaatsen wij de stenen, die als het maar enigszins kan van natuurlijke oorsprong moeten zijn. Het mooiste zijn de gele of grijze natuurstenen, die zo geplaatst moeten worden, dat zij de achterliggende grond tegenhouden, dus niet met

een punt, maar zoveel mogelijk met een vlakke zijde boven. Op deze manier krijgt men een aantal vlakke terrasjes met een verval ervoor, zodat de kruipende planten, die achter de steen geplant worden, over de steen naar beneden kunnen groeien. Aan de voet van de stenen kan men dan weer minder sterke groeiers planten, waardoor het wortelgestel tegen uitdroging en te sterke zonbestraling beschermd wordt. Men kan ook gebruik maken van natuurlijke holten in de stenen om daarin *Semprevivums* e.d. te planten. Men zal versteld staan van de mooie gedrongen groei en de prachtige kleur die deze planten hierin krijgen en behouden. De mooiste vorm en lig-

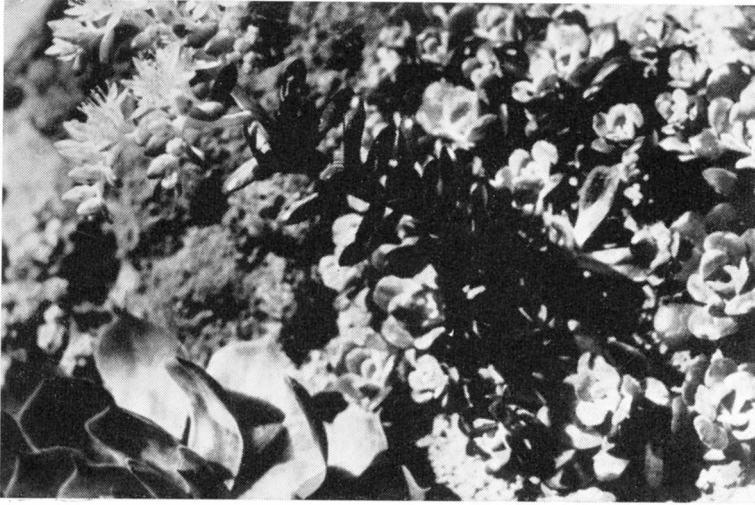


Fig. 86 — *Sedum spathulifolium* cv. 'Purpureum' Een fraaie *Sedum*, die het best tot haar recht komt op een zonnige, goed doorlatende standplaats, daar zij in de winter gevoelig is voor teveel vocht.

foto: Van Arkel.

ging van een éézijdige succulentenhelling is enigszins lang gerekte, lopend van noord naar zuid of van oost naar west, maar een en ander hangt natuurlijk samen met de ruimte waarover men beschikt. Bij een tweezijdige helling kan men ook op de minst-gunstige kant verschillende schaduwverdragende succulenten planten.

Wat gaan wij planten in ons succulententuintje?

Allereerst brengen wij onze vaste beplanting van winterharde soorten aan. Helaas zijn er niet veel cactussen die het in ons klimaat uithouden, maar toch zijn er wel enkele winterharde *Opuntia*'s die wij voor ons doel kunnen gebruiken o.a. *Opuntia polyacantha*, *O. rhodantha*, *O. vulgaris*, *O. rafinesquei* en *O. phaeacantha*. (Zie *Succulenta* 1952, 56 en 100). De *Opuntia*'s komen op de hoogste plaatsen zodat een zo droog mogelijke standplaats in de winter verkregen wordt. Dankbaar plantmateriaal vinden wij in het geslacht *Sedum*. Daar sommige *Sedums* wat meer vocht en schaduw kunnen verdragen kunnen deze soorten op wat minder gunstige plaatsen gebruikt worden. Hier volgen enige aanbevelenswaardige soorten, verdeeld naar groeiwijze en blad-vorm in de volgende groepen:

1. Lage, ± zodenvormende planten met rolronde bladeren:

S. bithynicum (algemeen in cultuur als *S. glaucum*), zeer laag en met lichtblauw-groene bladeren; bloemen 6-talig, wit, in juni.

S. lydium, wijkt van de vorige af door de groene bladeren, die in de winter bronskleurig rood verkleuren; bloemen 5-talig.

S. anglicum, eveneens laag en met witte bloemen, maar de bladeren zijn hier dik en kort; deze soort zaait zich zeer gemakkelijk uit en leent zich daarom bijzonder tot het gebruik in rotspartijen.

S. album heeft een meer kruipende groeiwijze, vrij grote (tot 15 mm lange) groene tot bruine bladeren en witte of rose bloemen in tuilen; bij cv. 'Murale' zijn de bladeren bruin en de bloemen licht rose.

S. acre, de bekende muurpeper uit onze duinen; de bladeren smaken scherp en zijn kort; de bloemen zijn geel, hebben uitstaande vruchtbeginsels en verschijnen in juni; de plant leent zich heel goed tot verwildering op droge plaatsen.

S. boloniense (syn. *S. mite*) wijkt van de voorgaande af door de forsere groeiwijze en de in 6 rijen geplaatste bladeren, die niet scherp smaken; bloemen geel, met niet uitstaande vruchtbeginsels.

S. rupestre (syn. *S. reflexum*), Tripmadam genaamd, naar de bloeiwijzen, die vóór de bloei aan de top gebogen zijn; kruipende plant met langgesteelde bloeiwijzen met gele bloemen; van deze soort is een monstreuze vorm in cultuur.

S. sediforme (syn. *S. altissimum*) lijkt op de voorgaande, maar heeft steeds rechtopstaande bloeiwijzestengels met lichtgele bloemen.

S. douglasii vormt langs de stengels korte, \pm opstaande zijrozetten, waardoor de planten een gesloten karakter verkrijgen; bladeren groen, in de winter fraai rood verkleurend; bloemen donkergeel in juli.

2. Lage planten (5—30 cm hoog) met vlakke bladeren :

S. kamschaticum, kruipende plant met spatelvormige, getande bladeren en vrij brede, schermvormige bloeiwijzen met gele bloemen in juni-sept.; mooi is de cv. 'Variegatum' met geelgerande bladeren.

S. spurium, daarvan afwijkend door de rode, rose of witte bloemen; zeer mooi is de cv. 'Purpurteppich' met purperrode bladeren, bloemen en vruchtbeginsels; verdraagt lichte schaduw.

S. ellacombianum met opgaande stengels en lichtgroene bladeren; deze soort komt in cultuur vaak voor als *S. selskianum*.

S. spathulifolium, zeer mooie lage, groenblijvende soort met dikke, grijze bladeren en gele bloemen in juni-juli; vooral bekend is de cv. 'Purpureum', met bronskleurige tot dof purperrode bladeren.

S. anacampseros, stengels liggend tot opstijgend met fraaie grijsachtig blauwe bladeren en zeer dichte, bijna kogelronde bloeiwijzen met licht lila bloemen in juli-aug.

S. ewersii, bladverliezende soort met bijna ronde, licht blauwgroene, aan de rand vaak rood getinte bladeren en rose bloemtuilen in juli-aug.

S. caucicum (syn. *S. lidakense*) lijkt op de vorige, maar groeit dichter en bloeit later (aug.-sept.) met prachtige, donkerpurperrode bloemen; de bladeren verkleuren in de herfst mooi donkerrood.

S. sieboldii is verwant aan beide laatstgenoemde soorten, verschilt daarvan, doordat de bladeren in kransen van 3 staan; bloeit met rose bloemen in sept.-oct. Algemeen voorkomend is cv. 'Mediovariegatum' (in cultuur meestal als 'Variegatum') met een roomkleurige vlek op het midden der bladeren.

3. Hogere planten (30—50 cm) met vlakke bladeren :

S. aizoon heeft onvertakte, opgaande stengels, tot 60 cm hoog, met lancet- tot lijn- vormige, getande bladeren en goudgele bloemen in juni-juli.

S. spectabile heeft forse, opgaande, onvertakte, 30-50 cm hoge stengels met tot 10 cm grote bladeren en tot 20 cm brede, schermvormige bloeiwijzen met donkerrose

bloemen; verlangt een meer vochtige, half beschaduwde standplaats; in cultuur treft men meestal de cv. 'Brillant' aan met diep lilarose bloemen.

S. telephium, een bij ons in het wild groeiende soort met opgaande, onvertakte stengels en pluimen met rose bloemen in aug.-sept.; voor de tuin is vooral aanbevelenswaardig de cv. 'Herbstfreude' met een prachtige, bruinrode bloeiwijze en een mooie najaarsverkleuring; verdraagt halfschaduw.

S. populifolium, een bladverliezende halfheester, 30-50 cm hoog; typisch zijn de eironde tot hartvormige, grof getande bladeren; de bloemen zijn lichtrose in juli-aug.

Verscheidene andere Sedumsoorten worden nog in cultuur aangetroffen, zodat men zijn sortiment naar believen nog verder kan uitbreiden.

Ook het geslacht *Sempervivum* bevat een aantal soorten en variëteiten die voor ons doel gebruikt kunnen worden. Wij noemen slechts *Sempervivum schlehanii*, *S. arachnoideum*, *S. montanum*, *S. tectorum* en de vele var. en hybriden die van deze soorten in omloop zijn.

Aardig wit bloeiend is *Sempervivella alba* en de veel hierop gelijkende *Rosularia pallida*.

Natuurlijk mag ook *Orostachys spinosus* en *Crassula milfordae* niet ontbreken al zullen wij voor de overwintering wel enkele voorzorgen moeten nemen.

Wie mocht menen dat zijn succulententuintje in de zomer niet kleurig genoeg zal zijn kan de volgende eenjarige succulenten in een kistje zaaien en later uitplanten. *Sedum coeruleum* met blauwe bloempjes, *Dorotheanthus (Mesembryanthemum) bellidiflorum* in diverse kleuren en *Portulaca grandiflora* in verschillende tinten zullen zeker veel genoeg verschaffen.

De bezitters van niet-winterharde succulenten kunnen tevens nog gebruik maken van overgebleven ruimte om deze gedurende de zomermaanden op te vullen met diverse Echeveria's, Sedums, Agaven, Aloë's, Crassula's, Aeoniums en struikvormige Mesems.

Wij hopen dat velen, meer dan tot nu toe gebruik zullen maken van winterharde en andere succulenten voor de tuin.

Fig. 87 — *Sempervivum arachnoideum*, het spinnewebhuislook, heeft bij goede cultuur een dichte spinnewebachtige beharing. De fraaie donkerrose-rode 1½—2 cm grote bloemen verschijnen in juli—aug. Verscheidene variaties treft men van deze soort in cultuur aan, van elkaar verschillend in de grootte van de rozet, (1-3 cm), en in bladkleur, (groen-bruinrood), en in de meer of minder dichte beharing. Zeer mooi is de var. *tomentosum* met 2-3 cm grote, dicht behaarde rozetten en grote karmijnrode bloemen.



De cultuur van ultrasucculente planten

Onder „ultrasucculente” planten verstaat men in het algemeen die succulenten, waarvan de bladeren zo dik en sappig (sap = succus) zijn, dat de eigenlijke bladvorm min of meer verloren is gegaan en alle drie afmetingen daarvan (lengte, breedte, dikte), ongeveer gelijk aan elkaar zijn geworden.

Bij sommige ultrasucculenten is bovendien de oorspronkelijke, uitwendige, groene kleur van het blad verdwenen en heeft dit (althans het aan het licht blootgestelde deel ervan) een kleur aangenomen, welke ongeveer met die van de omgevende bodem overeenkomt of van allerlei gekleurde stippen, strepen, vlekken of andere tekeningen zodanig is voorzien, dat zowel de vorm als de kleur van het plantenlichaam zeer weinig tegen die van de omgeving (aarde, stenen, rots) afsteekt; dit verschijnsel is bekend onder de naam : „mimicry”. Nu is bovenstaande definitie van het begrip „ultrasucculent” niet volledig; bij het geslacht *Titanopsis* bijv. is de vorm der bladeren ongeveer behouden, doch zijn deze zodanig met witte of rose-achtige wratjes bedekt, dat de planten, in de droge tijd gedeeltelijk onder stof en zand bedolven, zoveel gelijken op de stenen, waartussen ze groeien, dat zelfs nauwkeurig oplettende waarnemers er overheen lopen, zonder ze te zien.

Een gemeenschappelijke eigenschap van de ultrasucculenten is, dat ze zeer bestand zijn tegen droogte; ik ontvang soms ultrasucculente planten uit Zuid Afrika met de mededeling: „het heeft daar het laatste jaar, soms nog langer, niet geregend”. Bij goede verzorging hier hebben de totaal verschrompelde en uitgedroogde planten dan echter veelal binnen enkele weken hun normale uiterlijk weer gekregen.

De ultrasucculenten hebben we vooral te zoeken in de familie der Mesembryanthemaceae, hoewel ook in andere plantenfamilies en geslachten mooie ultrasucculenten zijn te vinden, b.v. *Crassula tecta*.

Het begrip ultrasucculent is niet scherp begrensd en omschreven. Onder de „Mesems” zijn talrijke ultrasucculenten te vinden in de geslachten : *Argyroderma*, *Cheiridopsis*, *Conophytum*, *Dinteranthus*, *Frithia*, *Fenestraria*, *Gibbaeum*, *Glottiphyllum*, *Lapidaria*, *Lithops*, *Mitrophyllum* (= *Conophyllum*), *Ophthalmophyllum*, *Pleiospilos*, *Titanopsis*, e.a. Nu is deze lijst niet volledig, maar de meeste in onze verzamelingen voorkomende ultrasucculente Mesems vallen hier wel onder. Niet alle soorten van de hierbovengenoemde geslachten zijn echter even fraai ultrasucculent of als zodanig voor onze cultuur geschikt. Wel is dit bijv. het geval met alle *Argyroderma*'s, *Conophytums*, *Dinteranthussen*, *Frithia* (bevat slechts één soort), *Fenestraria*'s (slechts twee na verwante soorten), *Lapidaria* (slechts één soort), *Lithops*en, *Ophthalmophyllums*, *Nananthus* en *Titanopsis* soorten. De geslachten *Cheiridopsis*, *Gibbaeum*, *Glottiphyllum*, *Mitrophyllum* en *Pleiospilos* bevatten behalve fraaie ultrasucculenten, echter ook wel enige soorten welke in onze culturen nu niet zo bijzonder ultrasucculent uitvallen; vooral niet bij enigszins verkeerde behandeling, zoals : te veel water, te weinig licht, te vochtige atmosfeer, te hoge wintertemperatuur e.d.

Aan beginners kan worden aangeraden met de cultuur van enige volwassen exemplaren (eventueel meerjarige zaailingen) aan te vangen en verder de collectie door uitzaaiing uit te breiden.

Het is nu de vraag, met welke soorten van de genoemde geslachten men zou kunnen beginnen. *Crassula tecta*, *Crassula arta* e.d. cultiveer ik reeds meer dan 20 jaren en zij behoren nog altijd tot de mooiste ultrasucculenten van mijn verzameling.

Aangezien alle *Argyroderma*'s — behalve de bloemkleur — vrij veel op elkaar

gelijken, doet het er niet veel toe, met welke soorten men begint; *Argyroderma aureum*, *kleynhansii* en *patens* bloeien geel; rood ev. rose-rood bloeien *Argyroderma formosum*, *framesii*, *schlechteri* en *villettii*; vooral deze laatste, welke spoedig hoofdjes vormt, is heel mooi. Van de lithops zou ik als geel-bloeiende willen aanbevelen: één of meer soorten van de 8 leden bevattende pseudotruncatella-groep en één of meer van de

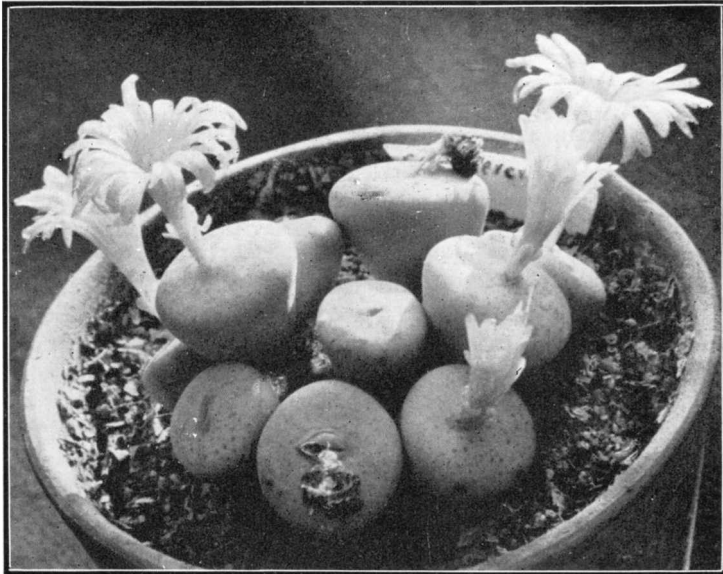


Fig. 88 — *Conophytum flavum*

foto: de Boer

schwantesii-groep, verder *L. leslie* en/of *L. otzeniana*; van de wit-bloeiende de zeer sterke, gewillig bloeiende *L. salicola*, *L. deboerii* en één of meer soorten van de 4 leden tellende *L. bella*-groep.

Frithia pulchra is zeer fraai, maar wel eens wat lastig in de cultuur; *Lapidaria margaretae* met zijn als uit hout gesneden bladeren bloeit zeer geregeld; alle Ophthalmophyllum-soorten zijn gemakkelijk te cultiveren. *O. dinteri* bloeit rood; *O. friedrichiae* wit; *O. longum* wit tot zeer licht rose; *O. lydiae* wit met rose-rode uiteinden der bloemkroon-bladeren.

Van de bilobe (tweelobbig) Conophyten bloeit *Con. frutescens* oranje-rood, *Con. elishae* en *Con. pole-evansii* geel; van de grote groep der niet-biloben (U hebt keuze uit meer dan 100 soorten) zijn *Con. truncatum*, *Con. uvaeforme* en *Con. wiggettae* nachtbloeiers; dagbloeiers zijn: *Con. flavum*, geel; *C. praecox*, wit; *C. pearsonii*, *minutum* en *wettsteinii* rood-violet. Mijn Conophyten-verzameling bevat meer dan 200 goed op naam gestelde soorten en ik nodig beginnende liefhebbers en liefhebsters gaarne uit, deze in september-oktober, wanneer ze bloeien, eens te komen bezichtigen.

Van de Pleiospilos soorten zijn vooral *Pleiospilos nelii* (bloeit in het voorjaar), *Pl. hilmari*, *Pl. bolusii* en *Pl. simulans* aanbevelenswaardig; de kleine, enigszins op een bruingroene lithops gelijkende *Pl. hilmari* bloeit zeer gewillig.

De Cheiridopsis soorten zijn bij ons niet altijd gemakkelijk in bloei te krijgen;

Cheiridopsis pillansii is een typische ultrasucculent. Mooie ultrasucculente Gibbaeum soorten zijn *G. album*, *G. dispar*, *G. heathii*, *G. pilosulum* en *G. petrense*.

Van de Glottiphyllum soorten zou ik aan beginners alleen *Gl. neilii*, *nelii* en *oligocarpum* willen aanbevelen; alle genoemde soorten hebben fraai gekleurde bladeren en een zeer gedrongen ultrasucculent uiterlijk.

Door mij worden alle genoemde ultrasucculenten in dezelfde grond gecultiveerd nl. in goed verteerde, gezeefde bladgrond, gemengd met ongeveer 20% scherp zand; dit mengsel wordt in vochtige toestand verhit tot ongeveer 80 gr. C. (zogenaamd gesteriliseerd) om algen en schimmels te doden. Hierin groeien alle genoemde soorten goed; de grond mag echter niet te zuur zijn; een pH van 6 tot 7 (7 voor Lithops, 6 voor Conophyten) is het meest geschikt. Wanneer men verder bedenkt, dat Conophyten en Ophthalmophyllums hun groeiperiode in de herfst en in de winter hebben en alle andere genoemde soorten in het voorjaar en in de zomer, is de cultuur verder eenvoudig; men kan deze, door combinatie van genoemde soorten zo regelen, dat men het gehele jaar door van de bizarre vormen en kleuren van de ultrasucculenten kan genieten, nl. in de wintermaanden van de Conophyten en Ophthalmophyllums en in de zomermaanden van de andere soorten (in de herfst en in het voorjaar van beide groepen).

In de zomer, te beginnen vanaf midden april of begin mei, al naar de weersomstandigheden, geeft men alle ultrasucculenten op geregelde tijden water d.w.z. in het begin ééns per 2 à 3 weken, in de werkelijk warme zomermaanden ééns per week; na 15 september wordt geen water meer gegeven; de dan volgende, droge, rustperiode duurt tot midden april.

De Conophyten en Ophthalmophyllums echter krijgen in de zomer een wat koelere en enigszins beschaduwde plaats, door ze bijv. wat lager in de kas te zetten, en moeten het met een kleine watergift van ongeveer eens per maand stellen tot ongeveer half augustus, van welke tijd af deze beide geslachten in het begin ééns per 2 weken, later elke week flink kunnen worden gegoten; hiermede kan men doorgaan tot midden oktober; omdat de uitdroging dan veel minder begint te worden, is het voldoende vanaf die tijd eens per 2 à 3 weken een beetje water te geven, zodat de potgrond iets vochtig blijft. Vanaf 1 december tot ongeveer 20 februari moet men met het oog op het weinige licht het water geven ook bij de Conophyten en Ophthalmophyllums wel geheel staken om dan in het vroege voorjaar weer langzaam en voorzichtig aan te beginnen, want genoemde soorten groeien door tot begin april; men kan ze vanaf die tijd ongeveer, zoals boven reeds is vermeld, een koelere en enigszins beschaduwde plaats in de kas geven en de verdere watertoediening tot een enkele kleine gift per maand beperken, om totale uitdroging te voorkomen.

Op deze wijze behandeld, bloeien bijna alle ultrasucculenten in september—oktober; hierop zijn uitzonderingen, waarop we hier niet verder in zullen gaan; aldoende leert men. Ook moet deze behandeling, wat het water geven betreft, niet als een wet van Meden en Perzen worden beschouwd; men moet zich wat aanpassen aan het temperatuur-verloop en de weersomstandigheden van het jaar; verder houde men 's winters de temperatuur boven nul en moet de atmosfeer in de kas, vooral na het water geven, door voortdurend te luchten, zo droog mogelijk worden gehouden; zelfs in de winter lucht ik, wanneer het althans niet te hard vriest, nog met één of twee raampjes van de wind af. Het spreekt vanzelf, dat na enkele jaren de liefhebber, die dan eigenlijk geen beginneling meer is en over wat ondervinding gaat beschikken, ook eens zelf wil zaaien.

Beschikt men over een verwarmde kas en kan men de zaaischalen op de een of andere wijze van onderen af verwarmen — ik heb het zo ingericht, dat op de buizen van de centrale verwarming in de kas ongeveer 30 grote zaaischalen kunnen worden

geplaatst — dan is de beste zaaitijd van alle succulenten : 1 oktober !

Men kan dan nl. reeds zeer vroeg in het voorjaar verspenen en in de loop van de eerste zomer groeien deze verspeende zaailingen uit tot flinke, sterke jonge planten, die men zonder zorgen de volgende winter in kan laten gaan.

Voor de Conophyten en de Ophthalmophyllums is de herfstzaaiing nog noodzakelijker, immers van 15 april af tot 1 september groeien deze soorten niet en dat doen de jonge zaailingen de oudere planten reeds keurig na ! Zaaït men dus in het voorjaar, dan staat de groei der jonge zaailingen gedurende de zomermaanden spoedig stil en het is dikwijls een hele toer om zonder verliezen de septembermaand te halen, waarop ze weliswaar weer gaan groeien, maar de plantjes zijn dan veelal zo klein, dat men zonder verdere verliezen de eerstvolgende winter ook niet door komt. Zaaït men echter in oktober, dan wordt de zaak van het uitzaaien van Conophyten en Ophthalmophyllums veel eenvoudiger, doordat de cultuur zich beter aan de natuurlijke omstandigheden kan aanpassen. Voordat medio april de rustperiode begint, hebben de in oktober gezaaide Conophytum- en Ophthalmophyllum-plantjes zich ontwikkeld tot flinke sterke zaailingen, die op een koele, enigszins beschaduwde plaats gezet, zonder verspening !, de rustperiode gedurende de zomermaanden goed kunnen doorstaan en in september weer beginnen te groeien, waarop men ze zo gewenst kan verspenen. Conophyten en Ophthalmophyllums dus niet in het voorjaar, maar in de vroege herfst verspenen !

Zonder dat ik op de techniek van het zaaien nader inga, wil ik dit artikel besluiten met de raad, het fijne zaad van *Dinteranthus*-, *Ophthalmophyllum*-, *Conophytum*- en *Crassula*-soorten niet met zand te bedekken en op de schalen, waarin men deze zaden heeft gezaaid, een glasplaat te leggen, totdat al het zaad is ontkiemd (desnoods nog wat langer). Zelfs het zaad van *Dinteranthus vanzijlii* — voorheen *Lithops vanzijlii* genoemd —, waarmee we vroeger altijd zo'n moeite hadden, komt dan op als „haar op een hond”.

D. J. VAN VLIET

Een zinrijke hobby op een zinken plat

Kunnen mensen die een bovenhuis bewonen een zinrijke hobby bedrijven ? Deze vraag is zeker bevestigend te beantwoorden. Zij kunnen velerlei curiosa verzamelen en zelfs kunstige arbeid verrichten, welke in de huiskamer weinig of geen plaats innemen. Hebben zij nu ook nog de beschikking over een balkon of een plat, dan kan er bij de rij van vrije-tijdsbestedingen, één gevoegd worden, die niet alledaags te noemen is. Men kan „succulenten” gaan kweken. Hoe kom je nu op dit idee ? Dat is mij ongeveer als volgt vergaan. Je bent de gelukkige bezitter van een huis met balkon geworden. Je hebt het plat keurig opgeruimd en er gebeurt verder niets. Het wachten is nu op de man die je een impuls geeft.

Als je pas verhuisd bent, komen er altijd kennissen kijken. Eén zegt dan: „man hier kun je best wat geraniums neerzetten”. Ja, daar had je zelf nog niet aan gedacht. Je gaat slepen met aarde, mest en potten, krijgt van een goede geest een hoeveelheid stekken en de kwekerij neemt een aanvang. Het resultaat is buiten verwachting. Dit stimuleert tot nog beter resultaat te komen. Maar zelfs in ons land komt er aan de zomer een einde, waardoor je gedurende de wintermaanden aan deze kweek weinig plezier beleeft. Men tracht het leven der planten binnenshuis nog wat te rekken. Ach, dit gelukt ook wel, want al deformerende, steken zij weldra hun bloemloze kop-

jes boven de halve gordijntjes uit en dan zie je wel in, dat het plezier er geheel af is. De planten worden afgesneden omdat zij anders niet onder het bed passen en zij worden er ondergeduwd.

Als het voorjaar komt, wil je weer gaan tuinieren, doch hebt genoeg van de geraniums. Je wilt wat anders en hebt even een stootje nodig. Ik vertelde een en ander aan mijn vader. Deze raadde mij aan een klein kasje te bouwen, daar moesten dan cactussen in komen. Het grote woord was daarmee gezegd en zo papa's nu eenmaal zijn, hij bracht gelijk maar een handvol stekjes mee. Het waren Echinopsissen. Met deze planten werd de grondslag gelegd voor de nu bestaande verzameling op het hete,



Fig. 89 — Kasje gebouwd op het zinken plat foto: van Vliet

zinken plat. Deze cactussen bleven in de winter wèl het aanzien waard, hoewel zij zeker niet tot het mooiste „geslacht” behoorden. De cactussen werden gehuisvest in een kasje van één halve vierkante meter, het was een oud aquarium geweest.

In de winter ging het spul naar binnen voor een raam op het zuiden en toen het voorjaar aanbrak, werd het kasje buiten geplaatst. Tot ieders verbazing en bewondering kwamen enige planten in bloei. Dit was een aanmoediging de liefhebberij verder uit te breiden. Omdat links en rechts cactussen en vetplanten werden bijgekocht, was het kasje al gauw te klein. Het voornemen dieper op deze vrije-tijdsbesteding in te gaan werd nog versterkt door een cactustentoonstelling, welke in Den Haag werd georganiseerd. Na het bezoek aan deze show, was ik gewoon „weg” van deze planten.

Natuurlijk hadden enige leden van „Succulenta” mij voor het lidmaatschap van genoemde vereniging gestrikt en daarmee begon de liefde voor het kweken van cactussen en vetplanten pas met recht. Met veel genoegen denk ik terug aan die eerste verenigingstijd. Niet dat het thans niet zo leuk meer is, maar die dagen waren als de eerste schooltijd. Je leerde van de een dit en van een ander dat. Je las en herlas het maandblad van de vereniging en kon een week nauwelijks eten, als je de maandelijkse bijeenkomst miste. Je ging die gebieden, waar je maar cactussen vermoedde,

afjagen en kwam met zakken vol thuis, want een cactus-, eigenlijk een vetplantenliefhebber nog meer, geeft gemakkelijk weg. Stek groeit er immers vanzelf weer aan. Een kinderhand is gauw gevuld en een kasje van een halve vierkante meter nog gauwer.

Er werd op het „hete, zinken plat” een permanent kasje gebouwd. De afmetingen waren nog niet daverend te noemen, maar de totale oppervlakte werd er mee op één vierkante meter gebracht. In de winter werd het door middel van een elektrische kabel verwarmd. De resultaten werden beter. Hiermede groeide niet alleen het enthousiasme, maar ook de verzameling. In die dagen werden de eerste zaaiopgingen ondernomen en al ging dan het meeste zaad verloren, enige plantjes werden hiermee toch verkregen. Bovendien werden plantjes gewonnen met de verlotingen, welke men op de maandelijkse bijeenkomsten organiseert. Met dit al moest er toch wéér worden uitgebreid. Twee vierkante meter werd bij de bestaande oppervlakte gevoegd. Je realiseert je dan dat uitbreiden nu nog één keer mogelijk is. De oplossing lag in sorteren. Anderen noemen dit specialiseren. Dit houdt in, dat enige planten moesten verdwijnen om de vrijkomende ruimte met andere te vullen. Hiertegen komt dan de ware liefhebber in verzet. Iedereen weet, dat zo'n beginnend lid niet de mooiste of zeldzaamste soorten cadeau krijgt. Nu zonder meer deze plantjes opruimen, waar je de ups en downs mee beleefde, waar je zo trots als een pauw op was als ze bloeiden, nee, dat kun je niet en dan vergroot je het kasje voor de laatste keer. De rand van het balkon is dan bereikt.

Zoals reeds gezegd, is het toch wel komen vast te staan, dat er iets moet gebeuren wil de liefhebberij boeiend blijven en tevens een bepaald oppervlak niet te buiten gaan. Dit is mogelijk door één of verscheidene geslachten van cactussen of vetplanten bijeen te brengen. Sorteren, specialiseren, gericht verzamelen of voorkeur, het geeft niet, hoe wij het noemen, het is noodzakelijk om de liefhebberij zinrijk te houden. Het spreekt van zelf dat uitgebreide geslachten als *Mammillaria* niet in aanmerking komen op een kleine ruimte. Op zichzelf is dit wel vervelend, want onder dit geslacht vinden wij prachtige planten. Toch is er een oplossing deze planten en ook nog andere te verzamelen, hierop komen wij verder terug. Geslachten met hoge planten (*Cereae*) en grote planten (*Opuntiae*) kunnen wij in het balkonkasje evenmin kweken. Zeker, ook hier weer enige uitzonderingen, maar deze ontdek je pas als je de niet geschikte soorten moet opruimen, hetgeen moeilijk zal vallen. Het is beter direct maar te besluiten, wat we zullen doen. Toch staan wij versted van het aantal planten, dat op een betrekkelijk kleine ruimte verzameld kan worden. Zelfs indien men een zeer klein kasje heeft van bijvoorbeeld een halve vierkante meter, kunnen wij al een compleet geslacht bijeen brengen. Hiertoe lenen zich de van soort, aantal en afmetingen kleine cactusgeslachten als *Blossfeldia*, *Frailea*, *Rebutia* en het recente geslacht *Chileorebutia* e.a. Doch ook vetplantengeslachten en dan speciaal de z.g.n. ultrasucculenten zoals o.a. *Lithops*, *Fenestraria* en *Conophytum* zullen het hier uitstekend doen, alhoewel de „kweek” wat moeilijker is dan van cactussen. Voor een iets grotere ruimte is het prachtige geslacht *Parodia* zeer geschikt. Verdere geslachten, welke voor enige vierkante meters in aanmerking komen zijn o.a. *Notocactus*, *Astrophytum*, *Coryphantha* en *Echinofossulocactus*. Ook de zich nog steeds uitbreidende geslachten *Pyrrhocactus*, *Copia-poa*, *Neoporteria* e.a. zijn voor een ruimte van enkele vierkante meters geschikt.

In vele geslachten komen naast grote, ook kleinblijvende planten voor. Wie deze „kleintjes” verzamelt, krijgt op de vierkante meter een zeer aantrekkelijke gemengde verzameling. Deze mogelijkheid, planten te verzamelen die een bepaalde eigenschap gemeen hebben, is eveneens uitgebreid. Wit bedoornde soorten zullen in een zonnig kasje goed aan hun trekken komen. Vele zijn dus de mogelijkheden, waaruit wij een keuze kunnen maken. Dit wordt stellig bevorderd door het grote sortiment, dat ons door de natuur geboden wordt en wat onze liefhebberij zo machtig interessant maakt, zelfs op een zinken plat.

Firma K. EDELMAN

SPECIALITEIT CACTUSSEN EN ANDERE
VETPLANTEN GROTE VOORRAAD

UITSLUITEND GROOTHANDEL
WHOLESALE ONLY

Handelskwekerij - Reeuwijk - Tel. 334

Freek Hoogvliet

Speciaal adres voor:

Cactussen en Vetplanten

MAASDIJK (3 km vanaf Maassluis) Oostelijke Slag 7 Telefoon 01745-2732

U wordt hierbij uitgenodigd voor een bezoek aan mijn nieuwe Cactuskwekerij.

Fa. VAN ZANTEN & HOFLAND

In- en verkoop van Cactussen en Vetplanten

Telefoon 01740-5480

Bij geen gehoor 5051 of 5410

Correspondentie adres: GEESTWEG 848 - NAALWIJK.

SPOED! Wegens verhuizing ter overname aangeboden plm. 200 cactussen en 400 mooie zaailingen, liefst alles in één koop. Te bevragen bij de heer J. SCHUT, Bronbeeklaan 55, Arnhem. Tel. 08300—33790.

Het Clichéfonds

Ziet U gaarne veel afbeeldingen in Uw orgaan?
Laat dan het zaad niet aan uw planten zitten,
doch stuur het naar het Clichéfonds!

De heer H. Bonefaas, Bunschotensestraat 80,
Den Haag, zal het gaarne in ontvangst nemen.

Aanmelding van nieuwe leden kan geschieden bij de Secretaresse:

Mevrouw J. GRULLEMANS VAN BERGHEM

Hereweg 19 — Lisse

De contributie bedraagt f 7,50 per jaar. Jeugdleden tot 18 jaar f 3,75.